

αποκλίσεις

"Τη σκέψη σας που νείρεται
πάνω στο πλαδαρό μυαλό σας
σάμπως ξυγκόθρεφτος λακές
σ' ένα ντιβάνι λυγδιασμένο,
εγώ θα την τσιγκλώω."

(Β. Μαγιακόφσκι)

Γνώση πουλιέται εδώ
το γνήσιο μέρος της ορθοδοξίας

Τη φαντασία μας
βιάζουνε στην αγορά της γνώσης
το μαύρο και το σκοτεινό
πηγάδι των ευχών
λευκό κελί
που απλώνει
και στριμώχνει τις συνειδήσεις
Σας βλέπω νάρχεστε
απειλητικοί
εφιάλτες της φυλακισμένης τουλίπας
σας νιώθω να ξεσκίζετε
να διαμελίζετε το μυαλό μας
σε άπειρα κομμάτια φονικά
η ορχηστρική σειρήνα χλώμασε
μπρος στη διαφορετική πορεία του φεγγαριού
αίσθηση στάχτης
πολύωρης αποχής συναισθημάτων
αντίδραση
αντίδραση
το μαγικό μας μύριο φυλακίζεται
στο γκριζο φανελάκι του επιστάτη
το πόδι μου τρελάθηκε
όταν οι αγριοπεταλούδες
αβάφτιστες λιποτάχτησαν

"Αρτοποιήτρια"

ΑΠΟΚΛΙΣΕΙΣ

Οι "Αποκλίσεις" ξεκινάνε από μια ομάδα καθηγητών και δασκάλων που δουλεύουν στα δημόσια σχολεία. Η σημερινή δομή του εξουσιαστικού κρατικού σχολείου και η κατάσταση του γραφειοκρατικού συνδικαλισμού, μας δημιούργησαν τη ζωτική ανάγκη για τη δημιουργία του εντύπου αυτού. Στόχος μας να δημιουργηθούν και άλλες ομάδες κριτικής, αντίστασης, και ζύμωσης. Γιατί εκτιμούμε ότι, όσο ο κεφαλαιοκρατικός τρόπος παραγωγής, και το κράτος ελέγχουν και κατευθύνουν τη γνώση μέσω του σημερινού σχολείου, δεν μπορεί να υπάρξει ελεύθερος άνθρωπος.

Όσοι θέλουν να επικοινωνήσουν με το περιοδικό, μπορούν να λουιν τα γράμματά τους στη διεύθυνση: Κέντρο εναλλακτικών σεων, Σκιάθου 49B, για το περιοδικό ΑΠΟΚΛΙΣΕΙΣ.

Παράγεται 11254

Το περιοδικό ΑΠΟΚΛΙΣΕΙΣ εκδίδεται από ομάδα πρωτοβουλίας καθηγητών και δασκάλων.

Φύση και σκοποί του σχολείου έτσι όπως διαμορφώθηκε από το νόμο 1566 και το νέο κανονισμό μαθητικών κοινοτήτων και έτσι όπως θάναυο όσο και αν εκσυγχρονιστούν οι νόμοι, τα κτίρια σε κάθε κοινωνία ανισοτήτων όπου το σχολείο θάναυο από τους κύριους κρατικούς φορείς μαζικής χειραγώγησης και καταστολής.

Σε μια άλλη γλώσσα

Στην ταμειοφυλακή του παράλογου ή στη μιζέρια της επαρχίας αναγνωρίζεις το σχολείο από τα ψυχρά κτίρια, από τα κάγκελα γύρω-γύρω από το φύλακα-σκοπό στην πόρτα. Αναγνωρίζεις το σχολείο από τη ζωή που ασυνείδητα αντιστέκεται στα σπασμένα κάγκελα, στις τρύπες στους τοίχους, ένα καμμένο τοίχο, χώρους κάτω απ' τη σκάλα ή πίσω στις βρύσες.

Μπαίνεις στην αυλή, πολύχρωμα πολιορκημένα κύματα μαθητών, εφηβικά κορμιά κατασταλμένα, μισοκοιμισμένα από την ανία, άρρωστα από το άγχος, παράφορα από την αντίβια που βρίσκει ασυνείδητη έκφραση στο συμμαθητή ή στη μάλλα.

Εξερευνείς το χώρο. Ξέρεις, το γραφείο του διευθυντή, το γραφείο των εκπαιδευτικών, οι τάξεις που η μοναδική ζεστασιά που έχουν είναι τα σπασμένα θρανία, οι κουτσές καρέκλες, τα περιφερόμενα μαύρα συνθήματα. Χτυπάει το κουδούνι. 8.30. Ο φύλακας σφαιρίζει την πόρτα. Το σχολείο αποκόβεται. Έξω απεργίες, διαδηλώσεις, πυρηνικές δοκιμές, εξεγέρσεις στις φυλακές ακόμη και computers, μέσα το Βυζάντιο, η επανάσταση του 1821, η Αντιγόνη και ο Κρέοντας. Σκάνε μύτη παπούδες, μπαμπάδες μουστακαλήδες και μη, θεούσες, απασχολημένες μαμάδες. "Άγιος ο Θεός..." παράταξη ανά τάξη. Πιστεύουν; Το δεξί χέρι αντί για σταυρό γράφει νούμερα τηλεφώνου ή σχεδιάζει. Είναι όμως ιδανικό της εκπαίδευσης. Θρησκεία.

Από κει και πέρα η πατριδολογία, η θρησκευολογία, η παλαιολογία, η αριθμολογία και πολλές άλλες ...λογίες εισβάλλουν στην τάξη, κάνουν σουτ από το στόμα του δασκάλου στ' αυτί του μαθητή, από το στόμα του μαθητή στην τρυπίτσα της πόρτας και σκορπίζονται στον αέρα. Ο μουστακαλής ή η ανήσυχη μαμά ξέρουν τη διάχυση των λόγων στον

αέρα. Της βάζουν διαγωνίσματα και προκαλούν λιποθυμίες, αυτοκτονίες. Την βαθμολογούν κιάλας. Επιβραβεύουν τη λιγότερη διάχυση, μιλούν γι' αυτήν με ενθουσιασμό στους γονείς των μαθητών. Όμως ξέρουν το σκοπό του σχολείου και ενεργούν όπως αρμόζει. Οι μαθητές πρέπει να μάθουν υπακοή και πειθαρχία. Να σέβονται την κοινωνία όπως λειτουργεί, να δέχονται τις ανισότητες την κατώτερη θέση τους, την καταστολή, ν' αποφασίζουν άλλοι γι' αυτούς, ν' αγαπούν την πατρίδα, να σκοτώνουν στον πόλεμο, να παντρεύονται και να γεννοβολούν. Να λειτουργούν για τον εαυτό τους και το κυριότερο να μη διαμαρτύρονται, να μην απαιτούν. Πώς όμως θα τα πετύχουν όλ' αυτά; Οι δάσκαλοι από συναίσθηση καθήκοντος στήνουν καρτέρι και συλλαμβάνουν με ιαχές τη σκέψη, τη φαντασία, την ελευθερία, τη δημοκρατία, τη συλλογικότητα, τον έρωτα, τη σοματική έκφραση. Τα κλείνουν σ' ένα κουτάκι, μαθητικά χέρια απλώνονται να το πιάσουν και συναντούν τη βέργα της απουσίας, του βαθμού, της αποβολής, της απόρριψης, τη γνώριμη "έκδοση" στους γονείς.

Ήσυχτοι πια οι δάσκαλοι, μένουν 45 λεπτά στην τάξη, στον πίνακα με κεφαλαία γράφει ΚΑΤΑΣΤΟΛΗ. Από τα θρανία ξεχύνονται κιλά ύπνος, ανία, ανταγωνισμός, τουφεκισμένα όνειρα.

Παρόλα αυτά ο μαθητής Γεωργίου αμετανόητος εραστής της ελευθερίας σφυρίζει ένα τσιγγάνικο σκοπό, με άνεση κάνει τον περίπατό του μέχρι τον πίνακα, γυρνά, φτύνει το "βγες έξω". Έκανε ατόπημα. Η μια ώρα μετά την άλλη κυλούν, ο ήλιος απ' έξω κοροϊδεύει κι αν υπάρχει κάποιο δέντρο στην αυλή λύνεται απ' τα γέλια μέχρι το έδαφος.

5η ώρα. Το Β₃ έχει συνέλευση. Οι μαθητικές κοινότητες - ψευδαισθηση δημοκρατίας - μπορούν ν' αποφασίζουν πόσες μέρες προτείνουν

να πάρει αποβολή ο Γεωργίου ή πού θα πάνε εκδρομή. Αν θέλουν αποφασίζουν κατόπιν σύσκεψης πόσα χαλίκια έχει η αυλή ή πόσες τρίχες έχουν απομείνει στη φαλάκρα του κυρίου βιολόγου. Ο αριθμολόγος φέρνει τον αμετανόητο στον ιερό ναό του διευθυντή, κέντρο δεχόμενο αποφάσεις υπουργείου παιδείας και με περισσό ζήλο προχωρώντας στην υλοποίηση. Δίπλα στο ναό υπάρχει το ιερατείο των δασκάλων. Συνεδριάζουν κι αυτοί - αποφασίζουν για αποβολές, για να καλούν γονείς, να υλοποιούν φιρμάνια υπουργείου, ν' αγοράζουν χαρτί υγείας για την τουαλέτα τους και άλλα παρόμοια. Στη σημερινή συνεδρίαση θα δικαστεί ο αμετανόητος. Το ιερατικό δικαστήριο γύρω στις καρέκλες, ο έφηβος και το πενταμελές τρομαγμένοι, κλαίει κιάλας ο μαθητής, "δεν θα το ξανακάνω". Έμαθαν όλοι καλά το ρόλο τους. Σεβασμός σε όσα οι ανώτεροί μου αποφασίζουν για μένα.

Και τα χρόνια περνούν. 12 χρόνια στα θρανία. 12 χρόνια για να μάθεις να σε αντιπροσωπεύουν άλλοι, να πνίγεις τις επιθυμίες σου, να σου ορίζουν τη ζωή σου ξένοι έξω από σένα. Τι σημασία έχει αν στα χρόνια αυτά ο καπιταλισμός στα πλαίσια εκσυγχρονισμού του δώσει περισσότερα κονδύλια για την εκπαίδευση, αν γλυκάνει την καταπίεση του εκπαιδευτικού με νέο δημοσιονομικό κώδικα, αν απαλύνει με λέξεις (νόμος 1566) που μετά τις παίρνει πίσω με προεδρικά διατάγματα, τη λειτουργία του σχολείου. Η ιεραρχική και αυταρχική του φύση παραμένει. Σαν κύριος κρατικός θεσμός αποσκοπεί στη χειραγώγηση πνευματική και σωματική των μαθητών και στην ένταξη τους στην κοινωνία της μισθωτής σκλαβιάς. Μ' αυτή τη λογική ΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΔΕΝ ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΖΕΤΑΙ - ΑΝΑΤΡΕΠΕΤΑΙ.

Γ.Δ.

Δημοσιουπαλληλικό πνεύμα

"Υπαλληλίσκοι, φοβιτσιάρηδες, δούλοι κακοί τους έχω βαρεθεί"
(Β. Μπίρμαν)

Σε όλους εμάς τους εκπαιδευτικούς, που ζούμε καθημερινά τη μιζέρια του δημόσιου — του μισθωτού — του υπαλλήλου.

Και όργανα του κράτους και αλλοτριωμένοι μισθωτοί σκλάβοι και υποτακτικοί - εκτελεστές. Εργαζόμεστε σ' ένα χώρο, που βέβαια δεν είναι εργοστάσιο, αλλά λειτουργεί με βάση όλους τους κανόνες της αγοράς.

Αναπαράγουμε επιλογή γνώσεων, ιδεολογία, ηθική στους μαθητές και πληρωνόμαστε γι' αυτό με 50.000 δρχ. το μήνα.

Τα πλαίσια και οι κανόνες της εργασίας καθορίζονται από το κράτος.

"Ετσι η εργασία δεν ανήκει στη βαθύτερη ύπαρξή μας. Ο εργαζόμενος δεν επιβεβαιώνει τον εαυτό του μέσα στην εργασία του. Νιώθει μίση, δεν αναπτύσσει ελεύθερα την πνευματική και φυσική του ενεργητικότητα, αλλά απονεκρώνει τη σάρκα του και καταστρέφει το πνεύμα. Έτσι ο εργαζόμενος βρίσκει τον εαυτό του μόνο έξω από την εργασία του". (Κ. Μαρξ "Οικονομικά και Φιλοσοφικά χειρόγραφα, για την αλλοτρίωση της εργασίας").

Να δούμε λοιπόν με ειλικρίνεια και κριτική διάθεση, ποια νοοτροπία, ποια αντίληψη μας καθορίζει το είδος και η μορφή της εργασίας μας.

Να αναλύσουμε "de profundis" αυτή τη νοοτροπία, που λέγεται "δημοσιουπαλληλικά" "μικροαστικό" πνεύμα. Να εντοπίσουμε αιτίες, να απορρίψουμε, στο μέτρο που μπορούμε, αυτό το ρόλο, αυτό το πνεύμα.

Ας γνωριστούμε λοιπόν.

Οι περισσότεροι προερχόμαστε είτε από την επαρχία είτε από την ξεριζωμένη και μεταφυτευμένη στην Αθήνα γενιά.

Γαλουχημένοι με το όνειρο να "σπουδάσουν τα παιδιά", "να μπουν στο Δημόσιο", να "βουλευτούν".

Η κουλτούρα μας υποτυπώδης, έως ανύπαρκτη.

Στην καλύτερη περίπτωση "εφοδιασμένοι" με τα σκουπίδια και τα αποφάγια των σχολείων και πανεπιστημίων της μετεμφυλιοπολεμικής Ελλάδας και της δικτατορίας. Οι πα-

τέρες μας αγρότες, εργάτες, μικροαστοί, με το φόβο της πείνας και το χέρι στο Ευαγγέλιο. Πατρίδα - θρησκεία - οικογένεια: Η Ελλάδα των Ελλήνων!

Ξεκινήσαμε με καχυποψία και φόβο. Οι δρόμοι μας συναντήθηκαν κάποτε στα μεγάλα αμφιθέατρα, στις ατέλειωτες συνελεύσεις, στις πορείες, μέσα στο κλίμα της μεταπολιτευτικής "ευφορίας" ('75 κι ύστερα).

Πιστέψαμε ότι ξεφύγαμε από τη μιζέρια που κουβαλούσαμε.

Κι ύστερα ήρθε το πτυχίο και η ανεργία! Η αναμονή για το διορισμό. Τα φροντιστήρια - ο στρατός - ο γάμος - η πρώτη "αποκατάσταση".

Κι έπειτα, ο διορισμός ο πολυπόθητος και νάμαστε "βολεμένοι" στο δημόσιο.

Έτσι αργά-αργά, χρόνο με το χρόνο, ερήμην μας ή με τη συναίνεσή μας κάποτε, ήρθε η απογοήτευση, η διάβρωση, η αλλοτρίωση, η άλλη μιζέρια!

Μέσα σ' ένα χώρο που θάπρεπε να είναι γεμάτος από νιάτα, ζωή, παιχνίδι, δημιουργία, εμείς γερνάμε, αποστεωνόμαστε μαζί με τα παιδιά μέρα με τη μέρα.

Έτσι για ν' αληθεύσει εκείνος ο στίχος του Μ. Αναγνωστάκη: "Μας γέρασαν προώρως Γιώργο το κατάλαβες;"

Ζούμε λοιπόν μέσα σε δημοσιουπαλλ. κώδικες και διατάγματα, ευνοχισμένοι πολιτικά.

Φοβισμένοι να αρθρώσουμε ένα δικό μας λόγο.

Δουλοπρεπείς κάποτε σε κάθε γραφειοκράτη - διευθυντή γιατί "παίζεται" η προαγωγή μας.

Αδύναμοι να πάρουμε μια πρωτοβουλία μιας και κανείς δε μας το ζήτησε.

Ανίκανοι να χρησιμοποιήσουμε τη φαντασία μας, αφού ή δεν την είχαμε ποτέ ή πνίγηκε στα γκρίζα μουντρούμια, στις πρωϊνές προσευχές και τα πρωτόκολλα.

Δέσμοι μιας μικροαστικής ηθικής της υποκρισίας επιβάλλουμε ποινές στους νέους, γιατί έχουν το κουράγιο να φιλιούνται, να ερωτεύονται έστω και στις τσιμεντένιες αυλές των σχολείων.

Ευθυνόφοβοι, γιατί πάντα εμείς την πληρώνουμε.

"Απολίτικοι" ή αδιάφοροι γιατί είμασταν πάντα υπό διωγμόν πολιτικά.

Θωρακισμένοι σ' ένα "κύρος" και

σε μια "επιστημονική αυθεντία" που δεν έχει αντίκρισμα σε κανέναν.

Υποψιασμένοι απέναντι σε κάθε μαθητή ή γονιό ή συνάδελφο (μήπως και φάω καμιά καταγγελία. Ας προσέχω τα λόγια μου).

Αποστασιοποιημένοι από τους ίδιους τους μαθητές μας (όχι πολλές οικειότητες με τα παιδιά, θα μας πάρουν τον αέρα!)

Τυποποιημένοι σε όλες τις εκδηλώσεις του σχολείου (πόσο οικείο μας είναι η φάση: Να χτυπήσει το κουδούνι, να κάνω το μάθημά μου, να πάω σπιτάκι μου!)

Αρνητικοί συνήθως στις κριτικές και στην αμφισβήτηση των μαθητών (Ε, όχι και να μας κρίνουν κιόλας!).

Αδιάφοροι και "λουφαδόροι" κάποτε για πολιτιστικές δραστηριότητες στο σχολείο.

Είναι θλιβερό να παρακολουθεί κανείς συζητήσεις σχετικές με το ποιος θα αναλάβει μια σχολική γιορτή. Φτάσανε μερικοί να ψάχνουν έτοιμους "πανηγυρικούς" έτσι για να ξεμπερδεύουμε...

Ευτυχώς που υπάρχουν κάποιους "αιθεροβάμονες" ακόμα ή και ο μαιντανός της υπόθεσης — ποιοί άλλοι; — μα οι φιλόλογοι!

Αυτός είναι λοιπόν ο ρόλος μας! Όλα αυτά είμαστε εμείς. Όλα αυτά μα μάσκα, που μας φόρεσαν, που αλλοιώνει το πρόσωπό μας.

Είναι αυτά τα στοιχεία που δε μας αφήνουν να συγκρουστούμε με θεσμούς παρωχημένους. Είναι αυτά που μας κάνουν να παραπαιούμε και να τρομάζουμε μπροστά σε κάθε καινούργιο!

Τελειώνοντας θέλω να πω και τούτο: Το κείμενο αυτό μπορεί να προκαλέσει σε πολλούς αγανάκτηση. Σε άλλους απογοήτευση.

Η πρόθεσή μου δεν ήταν να "χαρτακώσω" τον άνθρωπο εκπαιδευτικό. Θέλησα να αποκαλύψω το ρόλο μας έτσι ώστε να αντιληφθούμε κάτι σημαντικό.

Χρειάζεται να αρνηθούμε αυτό το ρόλο του ετεροκαθοριζόμενου.

Το ν' αντισταθείς όμως στην αλλοτρίωση και στη μιζέρια του κρατικού υπάλληλου δεν είναι ζήτημα υποκειμενικής θέλησης μόνον αλλά σχετίζεται με μια αναγκαιότητα. Την ανατροπή αυτών των εργασιακών σχέσεων, για ένα άλλο σχολείο στην προοπτική μιας άλλης κοινωνίας.

X.A.

Για τις δηλώσεις Τρίτση

Είναι πάγια η τακτική του Υπουργείου Παιδείας να προσπαθεί να μεταθέσει τις ευθύνες για τα προβλήματα παιδείας στους εκπαιδευτικούς, αποπροσανατολίζοντας και στρέφοντας την κοινή γνώμη εναντίον μας.

Έτσι και φέτος ακούστηκαν κατηγορίες για πνεύμα μικροαστισμού και νεοφασισμού που καλλιεργείται στη νεολαία, για πνεύμα αντιπαραγωγικό στα σχολεία.

Αυτές οι δηλώσεις προκαλούν αγανάκτηση και υποψία τόσο για το ύφος τους, όσο και για το χρόνο που έγιναν: Πιο συγκεκριμένα: — Όταν η οικονομική χρεωκοπία είναι γεγονός — Όταν η λιτότητα και η μίζερα βιώνονται απ' όλους εμάς τους δημόσιους μισθωτούς σκλάβους. — Όταν το σχολείο σήμερα είναι νεκρό σε περιεχόμενο και κατευθύνσεις. Όταν ο εκπαιδευτικός είναι

αλυσοδεμένος από έναν δημοσ. κώδικα και μια σειρά διατάγματα. Όταν είμαστε ο τελευταίος κρίκος μιας εκπαιδευτικής αλυσίδας στην οποία ο ρόλος μας έχει εξοντωθεί.

Όταν το μόνο που ζητούν εδώ και χρόνια από τους εκπαιδευτικούς είναι να τηρούν πιστά και χωρίς αναρρήσεις κάθε διαταγή άνωθεν.

Όταν καλλιεργείται, μ' όλα αυτά τα πλέγματα εξουσίας και γραφειοκρατίας, η νοστοροπία και η πρακτική του υπαλληλίσκου - εκτελεστικού οργάνου.

Όταν από τις καγκελλόπορτες των γκρίζων κι άχαρων κυρίων, που λέγονται σχολεία, βγαίνουν νεολαίοι με μόνη προοπτική την ανεργία και την κοινωνία της σχιζοφρένειας.

Όταν η παρατεταμένη κρίση, οικονομική και ιδεολογική, δε βρίσκει διέξοδο.

Τότε πρέπει να βρεθούν "υπεύθυνοι".

Τότε χρησιμοποιούνται πρακτικές και μέθοδοι λασπολογίας, εκφοβισμού και εξουδετέρωσης όλων εκείνων που αντιστέκονται σ' όλα αυτά.

Τότε εφαρμόζεται στους εργαζόμενους η τακτική του "διαίρει και βασίλευε".

Τότε στρέφουν τους γονείς εναντίον των καθηγητών.

Τους καθηγητές εναντίον των μαθητών.

Την κοινή γνώμη εναντίον και των καθηγητών και των μαθητών.

Κάποτε πρέπει να πάψουμε να αμυνόμαστε και να απολογούμαστε σ' εκείνους που είναι υπεύθυνοι για την κατάσταση στην Παιδεία.

A.X.

Τα "Νέα" βιβλία και πόσο "νέα" παραμένουν όταν γίνουν "μάθημα"

Ανάμεσα στις άλλες διεκδικήσεις των εκπαιδευτικών τα τελευταία χρόνια αλλά και σήμερα ήταν και είναι η αλλαγή του περιεχομένου σπουδών και των σχολικών βιβλίων.

Μέχρι το 1981 πολλά γεγονότα ιστορικά ή καλλιτεχνικά ρεύματα είχαν εξοστρακιστεί από τα σχολικά βιβλία.

Η αριστερή ιδεολογία, τα κοινωνικά κινήματα στον κόσμο ήταν στοιχεία "επικίνδυνα", "ανατρεπτικά" για τις κυβερνήσεις της δεξιάς.

Από το '81 και μέχρι σήμερα μπήκαν στα σχολεία κάποια βιβλία "Νέα" π.χ. Κοινωνιολογία, Πολιτική οικονομία, Ιστορία Α' Β' και Γ' Λυκείου. (Αναφέρομαι κύρια σ' αυτά γιατί συμβαίνει να τα έχω διδάξει).

Πιστεύαμε λοιπόν πολλοί ότι θα αποτελούσαν ερέθισμα και αρχή προβληματισμού, κριτικής και ίσως και αμφισβήτησης αρχών, ή θεσμών της υπάρχουσας κοινωνικής πραγματικότητας.

Η εμπειρία μας έδειξε ότι ακριβώς το αντίθετο συνέβη. Δηλαδή οι μαθητές εξακολουθούν να μένουν

Γιατί συνέβη αυτό; Γιατί αυτή η γνώση ενσωματώθηκε, στην πρακτική του σχολείου και τελικά ευνοηθήκε;

Μια εξήγηση είναι κατά τη γνώμη μου η εξής: Κανένα "νέο" περιεχόμενο δεν μπορεί να λειτουργήσει σε παλιές φόρμες. Πιο απλά. Ο Μαρξισμός π.χ. η οποιαδήποτε επαναστατική θεωρία όταν "διδάσκεται" και παρέχεται μέσα σε αποσπασμένες μορφές διδασκαλίας, πεθαίνουν. Όταν γίνονται μ' ή η μ' α υποχρεωτικό, όταν ο μαθητής θα βαθμολογηθεί για το αν γνωρίζει το "Σύννεφο με παντελόνια" του Β. Μαγιακόφσκι, όταν δώσει εξετάσεις και απορριφθεί γιατί δε γνώριζε την Παρισινή Κομμούνια ή τη Ρώσικη επανάσταση, ε τότε το αποτέλεσμα είναι αυτονόητο. Για το μαθητή είναι ένα μάθημα - μετέλας σαν όλα τ' άλλα. Υπάρχει και κάτι άλλο. Η θεωρία είναι στενά δεμένη με την πράξη. Η ασυγκίνητοι και αδιάφοροι στην πλειοψηφία - μπροστά στα "καινούργια", για να μην πούμε ότι είναι τελείως αρνητικοί σ' αυτή τη γνώση.

γνώση λουπόν η "καινούργια" όταν λειτουργεί μόνο θεωρητικά είναι "ακίνδυνη" και φυσικά ελλιπής.

Έτσι λουπόν εξηγείται γιατί οι κρατούντες μας "σέρβιραν" "απαγορευμένα" πράγματα.

Πέτυχαν εύκολα κι ακίνδυνα αυτό που δεν πέτυχε τόσα χρόνια η καταστολή.

Ξεγύμνωσε το σχολείο τις επαγγελματικές θεωρίες από την πρακτική τους κι έτσι τις εξουδετέρωσε.

Δεν αρκεί λουπόν να ζητάμε "νέα βιβλία". Χρειάζεται κι άλλη μεθοδολογία, άλλη οργανωτική στο σχολείο κι όλα αυτά σε μια προοπτική για μια άλλη κοινωνία.

A.X.

Κάτι λίγα για το σχολείο

Η υποχρεωτική εκπαίδευση, "εφεύρεση" της βιομηχανικής ανάπτυξης, δεν μπορεί να είναι τίποτε άλλο παρά, εργοστάσιο παραγωγής ατόμων πειθήνιων, ακίνδυνων, νομιμοφρονούντων, συνεχιστών του οποιουδήποτε σχεδίου "εκσυγχρονισμού" ή μη του

κράτους, εραστών της κοινωνικής ιεραρχίας.

Η επεξεργασία της πρώτης ύλης - ανθρώπου - γίνεται σε πρώτο στάδιο μέσα από τις "οικοτεχνίες" που στήνει η κάθε οικογένεια.

Εκεί η πρώτη ύλη θα εμπλουπι-

στεί από στημένες γνώσεις και εμπειρίες των γονέων - δοσμένες σαν οι μοναδικές αλήθειες - που με περισσότερα "γονική στοργή" επιδιώκουν να προωθήσουν τα παιδιά τους στην κοινωνική πυραμίδα όσο πιο γρήγορα μπορούν.

Στα 6 χρόνια του ανθρώπου η δουλειά συστηματοποιείται, περνώντας στο δεύτερο στάδιο, το "βιομηχανικό", που πλαισιώνεται από ειδικευμένο προσωπικό - δασκάλους (παιδαγωγούς!).

Στη φάση αυτή γίνεται και ο έλεγχος της δουλειάς των γονέων (π.χ. "δεν έμαθαν στο παιδί τρόπος", "δεν το βλέπει η μάνα του πώς έρχεται σχολείο"...)

Όπου η δουλειά είναι ελλιπής αναπληρώνεται τόσο καλά, που μέχρι και ειδικά τμήματα λειτουργούν για τη γκετοποίηση των αποκλιόντων.

Στο σχολείο λουπόν, θα ολοκληρωθεί το "προϊόν" μέσα από μια σειρά διαδικασιών που δεν αφήνουν καμιά αμφιβολία για το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα.

Σχέσεις δεδομένες, σχολαστικά ξεσκοπισμένες, ώστε να σπάει ο κάθε ιστός αυθορμητισμού που θα μπορούσε να μπλοκάρει το γνωστό τρίπτυχο "πατρίς - θρησκεία - οικογένεια".

Ο - η δάσκαλος - α με ή χωρίς βέργα αλλά με απεριόριστη εξουσία. Εξουσία που τα παιδιά ήδη έχουν από τα "σπίτια" τους μάθει όχι μόνο να δέχονται αλλά και να σέβονται!!! (Συνηθισμένο το φαινόμενο να τρέχουν να πάρουν την τσάντα του δασκάλου, να σηκώσουν το βιβλίο που του έπε-

"Περὶ γλωσσικῆς πενίας και νόσου"

σε, να του φέρουν νερό ή ακόμη και να του πλύνουν το φλυτζάνι του καφέ).

Δάσκαλοι - δασκάλες υποταγμένοι στους ρόλους που τους επιβλήθηκαν (η νέα συνάδελφος την Α' τάξη, ο νέος συνάδελφος τις "εκδηλώσεις", η δασκάλα τη μουσική - αθέρρια, γλυκιά - ο δάσκαλος τη γυμναστική - επιβάλλεται), υποταγμένοι στον οποιοδήποτε προϊστάμενο, παραδειγματικές μορφές στους μαθητές.

Μαθητές μεγάλοι, δασκαλεμένοι ν' ασκούν κι αυτοί εξουσία στους μικρότερους.

Συνεδριάσεις δασκάλων "κεκλεισμένων των θυρών". Ελεγχόμενες συνελεύσεις μαθητών παρουσία του δασκάλου.

Προαύλιο οι μαθητές βρέξει - χιονίσει. Γραφεία δασκάλων θερμαινόμενα.

Τουαλέτες μαθητών χωρίς χαρτί. Τουαλέτες δασκάλων με χαρτί και με κλειδί (μη και μας... τα βρωμίσουν!)

Βιβλία γραμμένα από μεγάλους, εικονογραφημένα από μεγάλους, ακίνδυνα για τους μεγάλους - για 'κεινους τους μεγάλους που ελέγχουν την "παραγωγή".

Προγράμματα συμπαγή που δε διαφέρουν με τη σειρά παραγωγής του εργοστασίου.

Και βέβαια, η αξιολόγηση, το μαρκάρισμα του προϊόντος, το πιστοποιητικό του. Από 'δω τα καλά προϊόντα, από 'κει τα σκάρτα. Έχει το χωνευτήρι ανάγκη απ' όλους (εργάτες, μάντζερς, άνεργους, υπάλληλους...)

Και ο "αποκλίνων" δάσκαλος δεν έχει περιθώρια δράσης (τι να σου κάνει η μια ώρα "αισθητικής αγωγής"); όσο παραμένει παθητικός στο ρόλο που του έχει επιβληθεί, όσο δεν ανταδράει στα ωρολόγια και αναλυτικά προγράμματα, όσο συντηρεί και διαιωνίζει την ιεραρχία μέσα στο σχολείο.

Ν' αντισταθούμε λοιπόν, στην εξουσία που μας ασκείται. Ν' απορρίψουμε την εξουσία που ασκούμε. Να μάθουμε ν' ακούμε τα παιδιά, να δημιουργήσουμε σχέσεις αμφίδρομες μαζί τους.

Ν' αφήσουμε τα παιδιά ν' αποφασίζουν τι θέλουν να ζησουν και τι όχι, τι θέλουν να μάθουν και τι όχι, να διαμορφωθούν μόνα τους, μέσα από τις δικές τους επιλογές.

Μονάχα έτσι, θα σταματήσουμε να παράγουμε "ανθρωπάκια" ομοιογενή και ενταγμένα στην κοινωνία των "μεγάλων".

Ε.Γ.

Τον τελευταίο καιρό ανακινήθηκε το ζήτημα της γλώσσας με αφορμή τις δηλώσεις Τρίτης περί "γλωσσικής πενίας" στη νεολαία, στο χώρο της εκπαίδευσης.

Τελικά κυριάρχησε το ψευδοδίλημμα Αρχαία Ελληνικά και Νέα ή Νέα Ελληνικά και Αρχαία. Άνθρωποι της εξουσίας, διανοούμενοι υπηρετούντες "οργανικά" ή "ανένταχτοι", εκπαιδευτικοί παλιοί και νεώτεροι σύρθηκαν σε μια σειρά αναλύσεων με βασικά σημεία αναφοράς την αναγκαιότητα της διδασκαλίας της αρχαίας σε κάποιες "νέες" βάσεις, ή όχι.

Μιλάει λοιπόν ο Υπουργός για γλωσσική πενία. Με βάση ποιο μέτρο θεωρεί τη γλώσσα των μαθητών φτωχή;

Με την αρχαία Ελληνική; Με τη γλώσσα της εξουσίας; Με τη γλώσσα των μέσων ενημέρωσης; Με τη γλώσσα των τεχνοκρατών; Με τη γλώσσα των κομμάτων; Με τη γλώσσα των διανοούμενων; Τέλος με τη γλώσσα του "λαού";

Υπάρχει ένα μοντέλο γλώσσας το οποίο μπορεί να αποτελέσει κώδικα επικοινωνίας όλων; Μπορεί να υπάρξει ομοιογένεια - ομοιομορφία στη γλωσσική επικοινωνία; Μάλλον όχι.

Πέρα λοιπόν από κάποια σταθερά "σήματα" γλωσσικά, υπάρχουν πολλοί παράγοντες που καθορίζουν τη γλώσσα ενός ανθρώπου: Η κοινωνική προέλευση και το πολιτιστικό περιβάλλον.

Η συγκρότηση της οικογένειας και η εκφραστική δυνατότητα του ατόμου μέσα σ' αυτήν.

Το σχολείο με το δικό του οργανωτικό σχήμα και το περιεχόμενό του.

Η οργάνωση της εργασίας και η θέση του εργαζόμενου στην παραγωγική διαδικασία.

Η μορφή της εκάστοτε εξουσίας. Το επίπεδο της τεχνολογίας. Η μορφή της ψυχαγωγίας. Η ιδεολογία του ατόμου. Η οργάνωση ζωής στις σύγχρονες τσιμεντουπόλεις.

Αν δεχτούμε λοιπόν ότι υπάρχει κάποιο πρόβλημα στους νέους σήμερα, αυτό εντοπίζεται στη δυνατότητα έκφρασης, αυτοκαθορισμού σε κάθε τομέα ζωής. Πιο συγκεκριμένα: Γλώσσα υπάρχει εκεί που υπάρχει κοινωνικότητα, επικοινωνία, σκέ-

ψη και δυνατότητα έκφρασης. Ας δούμε βασικά στοιχεία που χαρακτηρίζουν την κοινωνία σήμερα, σε σχέση και με τα προηγούμενα.

Η οργάνωση της πολυκατοικίας ευνοεί την ατομόνωση και το "κλείσιμο".

Η κυριαρχία του ανταγωνισμού και του ατομικισμού και στην εκπαίδευση.

Η εισβολή της εικόνας, του ήχου, του θεάματος από τα μέσα ενημέρωσης.

Η εξοντωτική εργασία που δεν επιτρέπει στους γονείς την επικοινωνία με τα παιδιά τους. -

Η μηχανοποίηση της γνώσης στο σχολείο εμποδίζει τον αληθινό διάλογο και τη γλωσσική ανάπτυξη. (Αναρωτήθηκε κανείς, μέσα σε 6 ώρες διδακτικές πόσοι από τους 35 μαθητές μιλάνε, πόσο, και για ποια πράγματα; Υπάρχουν μαθητές που δεν έχουν τη δυνατότητα για 6 ώρες να μιλήσουν καν).

Η μηχανοποιημένη εργασία, τα κομπιούτερς στερούν τη ζωντανή έκφραση.

Η μορφή της ψυχαγωγίας (μπαρπαμπ - ντίσκο - ούφο) είναι χώροι μοναξιάς, ήχου και παθητικότητας.

Η οργάνωση των κομμάτων όντας συγκεντρωτική και ιεραρχική ανασταράγει γλώσσα κυρίως συνθηματική, δογματική κάποτε.

(Είναι ευθύνη και της Αριστεράς για την τυποποίηση και σχηματοποίηση της γλώσσας. Βέβαια υπάρχει εξήγηση αλλά δεν είναι του παρόντος.)

Η κρατική οργάνωση σήμερα εμποδίζει την άμεση δημοκρατία και την πολιτική έκφραση του ατόμου.

Η άσκηση της πολιτικής με την πολυπλοκότητα των θεσμών, της επιστήμης και της τεχνολογίας γίνεται απρόσιτη για τον πολίτη και μένει αποκλειστικό έργο μιας κάστας "ειδικών" "τεχνοκρατών". Σαν αποτέλεσμα έρχεται η αδιαφορία και ο αποκλεισμός από το δικαίωμα να έχει λόγος το άτομο στον καθορισμό της ίδιας της πολιτικής του ζωής.

Αυτά είναι λοιπόν τα πλαίσια στα οποία οι νέοι καλούνται να εκφραστούν.

Αυτοί οι νέοι σε μεγάλο ποσοστό, είναι περιθωριοποιημένοι, ξεκομμένοι από τη φύση, το παιχνίδι, τον έρωτα, τη δημιουργική εργασία,

την αυτοοργάνωση και την αυτοέκφρασή τους.

Φυσικό είναι να φτιάχνουν δικούς τους κώδικες επικοινωνίας που δηλώνουν αφενός την αντίθεσή τους προς τον κυρίαρχο τρόπο ζωής, αλλά

ταυτόχρονα τα αδιέξοδα και την αλлотρίωση της κοινωνίας που τους έθρεψε. Αν λοιπόν υπάρχει "πενία", και αν "νοσεί" κάτι, είναι η ίδια η κοινωνία, οι θεσμοί της, οι αξίες της, και μέσα σ' αυτά και το σχολείο.

A.X.

ΟΜΑΔΕΣ ΑΝΤΙΣΤΑΣΗΣ

Καθηγητές και μαθητές καθημερινά συναντιόμαστε στη σχολική αρένα φορώντας τις μάσκες του καθηγητή ή του μαθητή που η κοινωνία, το υπουργείο και η βουλή μας φόρεσαν αδιαφορώντας για μας. Βιώνουμε την αποξένωση από τον εαυτό μας αλλά και από τους άλλους. Δεν έχει σημασία αν σε λένε Γιώργο ή Μαρία γιατί αυτό που μετράει είναι ό,τι είσαι καθηγητής ή μαθητής. Το τι θα κάνεις είναι περιχαρακωμένο από τις διατάξεις των νόμων, των εγκυκλίων.

Και οι καθηγητές και οι μαθητές θέλουμε να βιώσουμε άλλης ποιότητας ζωή, άλλες σχέσεις χωρίς συρματοπλέγματα μέσα και έξω από το σχολείο. Νιώθεις απόγνωση, βρίσκεσαι σε αδιέξοδο. Οι κομματικές αφίσσες σε καλούν στα "συμπαθηκά" κόμματα και παρατάξεις. Η εμπειρία σου από κει πλουτίζεται από φωτισμένες ηγεσίες, από το ρόλο σου του κουκιού, από τις στημένες συνελεύσεις, από το πνίξιμο της ατομικότητας. Αν δε σε διαγράψουν, φεύγεις τρέχοντας. Ανάμεσα στους ανθρώπους της κοινότητας του σχολείου αναγνωρί-

ξεις κι άλλους σαν και σένα που θέλουν να σπάσουν τα δεσμά που τους φορά αυτή η κοινωνία κι αναζητούν ανθρώπινες σχέσεις, ισότητα κι ελευθερία. Το πρώτο βήμα είναι να βρεθείτε μαζί. Θα συζητήσετε, θα αρνηθείτε, θα προτείνετε, θα δημιουργήσετε. Η αυτοοργάνωση σε ομάδες που το περιεχόμενό τους θα το καθορίσουν τα μέλη τους θα σπάσει αρχικά την περιχαράκωση σε σύλλογο καθηγητών, μαθητικές κοινότητες, κρατικό συνδικαλισμό. Η άμεση δημοκρατία, η συλλογικότητα, η κοινή άρνηση των δομών του σχολείου θα δημιουργήσει πυρήνες αντιπαράθεσης στην ιεραρχικότητα και την ταξικότητα του σχολείου, στην ιδεολογία του κράτους, των γονιών, των δασκάλων και των κομμάτων.

Η υπακοή του πρόβατου-μαθητή ή καθηγητή θα αντικατασταθεί από την απαίτηση, η πειθαρχία στους νόμους θα αντικατασταθεί από την αντίθεση σε ό,τι υπάρχει και στη δημιουργία νέου. Η λειτουργία των ομάδων αυτών - άμεση δημοκρατία, συλλογικότητα, ελεύθερη έκφραση - σε βοηθάει να πετάξεις ό,τι σάπιο έχεις στο χαρακτήρα σου απ' αυτή την κοινωνία, θα μπορείς να ζεις με τους συντρόφους σου ό,τι θα ζεις μ' όλους σε μια αυριανή κοινωνία. Οι ομάδες αντίστασης παρεμβαίνουν στη λειτουργία του σχολείου στόχος είναι η σύγκρουση με τις δομές του (ιεραρχία, ρόλοι, πρόγραμμα, αξιολόγηση, ποινές, εξετάσεις κλπ.) και η προώθηση απόψεων και πρακτικών που θα οδηγήσουν στη δημιουργία κι άλλων πυρήνων και στη γενικευμένη αντίσταση. Το σχολείο όμως είναι ένα κομμάτι μόνο αυτής της κοινωνίας. Ο αγώνας ενάντια στο σχολείο είναι ανάγκη να συνδέεται με αγώνες σε άλλους χώρους ζωής που ζεις εσύ ο ίδιος ή άλλοι. Κοινός σκοπός όλων είναι η δημιουργία αντίστασης όπου ζουν άνθρωποι (γειτονιά, εργοστάσιο κ.ά.) και ΣΥΝΔΕΣΗ όλων των κινημάτων για την ανατροπή αυτής της κοινωνίας μέσα από κοινές πρακτικές.

Γ.Δ.

ΘΕΑΤΡ

ΠΡΑΚΤΙΚ

Το αστικό θέατρο καθρεφτίζει τις συνθήκες που υπάρχουν στην υπόλοιπη κοινωνία των ανισοτήτων.

Οι ειδικοί της κοινωνίας είναι οι ειδικοί του θεάτρου αυστηρά διαχωρισμένοι και ιεραρχημένοι. Ο παραγωγός διαθέτει το κεφάλαιο, ο συγγραφέας καταγράφει το μίζερο γούστο του κοινού, ο ηθοποιός είναι η μαριονέτα. Ο καθένας λειτουργεί ατομικά και όλοι μαζί για το κέρδος. Η παράσταση είναι εμπόρευμα που πουλιέται. Ο θεατής παθητικά κάθεται στην πολυθρόνα του για να συμπληρώσει ένα δίωρο ακόμη αποχής από τη δημιουργία γεγονότων.

Το εκσυγχρονισμένο σχολείο - που θα έχει την τύχη να έχει αμφιθέατρο - έχει ανάγκη και θεατρικής κουλτούρας. Οι θεατρικές παραστάσεις όμως έχουν όλα τα χαρακτηριστικά του αστικού θεάτρου, μόνο που τη θέση του σκηνοθέτη την παίρνει συνήθως ένας καθηγητής που αντανύζεται με τα πολιτιστικά. Έτσι ένας αστικός θεσμός αναπαράγεται στο σχολείο δίνοντας την ψευδαίσθηση της δημιουργίας στους μαθητές.

Με μια άλλη λειτουργία όμως μια θεατρική ομάδα στο σχολείο μπορεί να γίνει πυρήνας αντίθεσης προς τις δομές του σχολείου και αμφισβήτησης προς όλη την κοινωνία.

Μια τέτοια ομάδα καταργεί τους κοινωνικούς διαχωρισμούς μαθητών - καθηγητών καθώς και τους διαχωρισμούς που επιβάλλουν οι ρόλοι. Είναι μια κοινότητα με ίσα δικαιώματα έκφρασης και παρέμβασης των μελών της που ενώνονται από διάθεση επικοινωνίας και αντίθεσης προς ό,τι υπάρχει γύρω τους. Σπάνε όσα συναντάμε στο εμπορευματικό θέατρο. Ο συγγραφέας, ο σκηνοθέτης, ο ηθοποιός, ο θεατής εναλλάσσονται, λει-

Μια κοινωνία

χωρίς σχολεία

τουργούν όλοι συλλογικά, δεν δημιουργούν σταθερό έργο αλλά την ίδια τη ζωή που κινείται. Δεν υπάρχουν σταθερά κείμενα ή υπάρχουν πολύ μικρά κομμάτια που γράφονται απ' όλους και αλλάζουν και δίνουν περιθώρια στο θεατή να συμμετέχει, να παίξει, να τραγουδήσει ή να χορέψει.

Μέσα από μια τέτοια εμπειρία το σύμβολο της εξουσίας στο σχολείο ο λυκειάρχης γκρεμίζεται, ο καθηγητής είναι περιττός, η ηθική της υποκρισίας δεν έχει θέση. Όσα λέγονται, όσα γίνονται δεν έχουν σχέση με τη ζωή και τις γέριμες ιδέες της οικογένειας, αρνούνται το σχολείο, την καταστολή. Πολλά παλιά και τωρινά φωτίζονται και γίνονται κατανοητά και ωθούν στην απαίτηση όσων θέλεις. Πολλές φορές μια αυτοσχέδια παντομίμα στο διάλειμμα δίνει στους έφηβους όσα δεν μπορούν οι μεγάλοι να τους δώσουν.

Η θεατρική εμπειρία δε βιώνεται εκτονωτικά ή σαν έκφραση αυθόρμητης αντίδρασης προς τη σχολική καταπίεση. Το αντίθετο θα έλεγα για να λειτουργήσει η ομάδα συλλογικά χρειάζεται να ξέρει τι θέλει και τι δε θέλει, τι περιεχόμενο και ποιος δεν έχει θέση μέσα σ' αυτήν. Είναι καθαρό ότι με ένα θεσμό άτυπο μέσα στο σχολείο που λειτουργεί τελείως διαφορετικά προς την τάξη, το μάθημα, τις κοινότητες, το σύλλογο εκπαιδευτικών, οι μαθητές όχι μόνο ελπίζουν αλλά ζουν το διαφορετικό, συνειδητοποιούνται, οργανώνονται, ετοιμάζονται να δώσουν καιρία χτυπήματα στο αυταρχικό και ιεραρχικό σχολείο και στην κοινωνία αυτή συνολικότερα.

Γ.Δ.

Η κοινωνία της γενικευμένης αυτοδιεύθυνσης και αυτοοργάνωσης αποκλείει την ύπαρξη φωστήρων και ευφύων ηγετών που, αφού μελέτησαν, σκέφτηκαν, έκριναν, παρουσιάζονται από τα πριν με έτοιμα μοντέλα και προγράμματα — επεξεργασμένα στην τελευταία τους λεπτομέρεια — και τα δίνουν προς εφαρμογή για το καλό όλων μας. Από τέτοια σχήματα έχουμε μπουχτίσει. Για να μην αναλωνόμαστε λοιπόν σε θεωρητακολογίες επαναστατικότητας, αλλά που απέχουν από την πρακτική μας παρασάγγες, ας προσέξουμε τα από τα έξω και πάνω προερχόμενα προγράμματα, για να μη χάσει τελικά το νόημα της, στο επίπεδο της πρακτικής, η λέξη αυτοοργάνωση, όπου οι ίδιοι οι άνθρωποι ανάλογα με τις ανάγκες τους θα βρουν τι θέλουν, πώς θα το καταφέρουν και κανείς δε θ' αποφασίσει για όλους, πριν απ' όλους. Το ίδιο ισχύει και για το θέμα σχολείο. Αν θα υπάρχει, πώς θα λειτουργεί είναι υπόθεση όλων μας και όλοι μαζί θα το βρούμε και θα το ρυθμίσουμε.

Στα πλαίσια αυτά, κάποιες απόψεις για τα σχολεία και τους δασκάλους σε μια άλλη κοινωνία. Για να φτάσεις στο σημείο να θέλεις κάτι καινούριο και να συνθέσεις τα γενικά του χαρακτηριστικά, σημαίνει ότι γνώρισες, κατάλαβες και απόρριψες το παλιό.

Η κοινωνία που ζούμε; Κοινωνία των ανισοτήτων, της εκμετάλλευσης ανθρώπου από άνθρωπο, του οργανωμένου εγκλήματος και ψέματος, της αλλοτρίωσης, του καθημερινού θανάτου. Οι θεσμοί της; Θεσμοί διαίτησης της υπάρχουσας τάξης

πραγμάτων. Τσελεμεντές του κράτους για να φτιάχνονται νόστιμα και καλοψημένα φαγητά και γλυκά, που τα καταβροχθίζουν οι κυρίαρχοι στα επιστημονικά ιδρύματα, στα εργοστάσια, στα χωράφια, στις διαπραγματεύσεις τους σε στρογγυλά τραπέζια, στα πεντάγωνα, στις πυρηνικές τους δοκιμές, στις πολεμικές τους αναμετρήσεις.

Το σχολείο; Θεσμός κοινωνικοποίησης. Οι δομές και η λειτουργία του γνωστά σ' όλους. Η άρνηση των σκοπών, μεθόδων και πρακτικών του, των ιεροτελεστών, της αποχανωτικής ιεροεξεταστικής διαδικασίας με στόχο τη ρομποτοποίηση και την παραγωγή ειδικών ρόλων σύμφωνα με τις επιταγές της ιεραρχικής, εξουσιαστικής κοινωνίας, είναι επιτακτική ανάγκη κι όχι ιδιοτροπία.

Η άρνηση του ρόλου μας σαν εκπαιδευτικοί, η συνειδητοποίηση ότι η επιβολή πειθαρχίας στην τάξη και στο προαύλιο, η βαθμολογία, τα απουσιολόγια, τα βιβλία ύλης, οι εξετάσεις, οι επιτηρήσεις είναι τα όπλα που μας δίνει το κράτος για να καταστέλλουμε την ευαισθησία, τη φαντασία, τη δημιουργικότητα των παιδιών, για να δημιουργούμε πειθαρχικά ανθρωπάκια έτοιμα να αποδεχτούν και να μην αμφισβητήσουν, να δουλέψουν και να μην αντιδράσουν, να προσκυνήσουν αυθεντίες και να μην έχουν λόγο για τη ζωή τους, είναι ζήτημα καθημερινής αντίστασης με προοπτική το χτύπημα της κοινωνίας που μας εξαρχειώνει, που μας θέλει υποτακτικούς και που — το κυριότερο — μας έβαλε σε μια θέση για να διακωνίσουμε αυτή την κατάσταση. Από την άρνηση επομένως της εξουσίας που δεχόμα-

στε και που ασκούμε στο σχολείο, γεννιέται μια νέα θέση για το σχολείο.

Από την απόρριψη αυτής της κοινωνίας στο σύνολό της, γεννιέται μια νέα κοινωνία. Μια κοινωνία όπου δεν υπάρχουν εξουσιαστές και εξουσιαζόμενοι, διευθυντές και εκτελεστές, όπου δεν υπάρχει διαχωρισμός σε διανοούμενους και εργάτες, όπου όλοι είμαστε ίσοι. Οι άνθρωποι δημιουργούν κοινότητες, μέσα στις οποίες λειτουργούν με βάση τη συντροφικότητα, συλλογικότητα, ανθρωπιά, διατηρώντας ταυτόχρονα και την ατομικότητά τους. Ο χώρος τους, οι ασχολίες τους και οι σχέσεις τους καθορίζονται και οργανώνονται απ' αυτούς τους ίδιους. Επικοινωνούν, ερωτεύονται, εκφράζονται ελεύθερα, χωρίς προκαταλήψεις - αποδεσμευμένοι από υποκρισίες, διλήμματα, ηθικές αναστολές. Οι ανάγκες της κοινότητας βρίσκονται απ' όλους και απ' όλους καλύπτονται. Δουλεύουν όλοι σ' όλα τα πόστα, σ' όλους τους τομείς. Δεν υπάρχει ειδικευση σ' έναν τομέα και λούφα στους άλλους, δεν υπάρχουν κατηγορίες απασχόλησης και υποαπασχόλησης, δεν υπάρχει ιδιοποίηση, μεγαλύτερο κομμάτι της πίττας, μονοπώλιο γνώσης, ιδιοκτησία και αποκλειστικότητα στο κορμί και στα αισθήματα του άντρα, της γυναίκας, του παιδιού, δεν ακούγεται για τον έναν "μάθε παιδί μου γράμματα" και για τον άλλον "στο γιατί, στο ηλιοφόρι, στο μυστήρι". Επομένως, πιο ειδικά, καταργείται ο διαχωρισμός μαθητές - δάσκαλοι και φυσικά ο συγκεκριμένος χώρος μέσα στον οποίο υλοποιείται αυτή η διαφοροποίηση.

Το παιδί γεννιέται και μεγαλώνει σ' αυτό το ελεύθερο περιβάλλον. Μεγαλώνει και μαθαίνει όσα βλέπει να γίνονται γύρω του, όσα ακούει να λέγονται γύρω του.

Βιώνει και μετέχει. Αποκτάει εμπειρίες και συνεισφέρει. Μπαίνει στις διαδικασίες, παίρνει μέρος στις συνελεύσεις, ακούει προβληματισμούς και απόψεις, μιλάει.

Η λειτουργία της κοινότητας είναι ανοικτή σ' αυτό, ξέρει τι σημαίνει, ξέρει ότι ανήκει σ' αυτήν, του αρέσει να δουλέψει γι' αυτήν. Θα μάθει απ' όλους όσα ξέρουν και αυτοί και όσα είναι απαραίτητα για τις ανάγκες της κοινότητας και τις δικές του.

Θα οργώσει το χωράφι, θα μαστορέψει τα μηχανήματα, θα δουλέψει στις μηχανές, θα παίξει μουσική, θα διαβάσει, θα έχει όλο τον ελεύθερο χρόνο να ασχοληθεί και να αποφασισθεί σ' ό,τι του αρέσει περισσότερο.

Δε θα δεχθεί τη μουρμούρα και τη διαπαιδαγώγηση του μπαμπά και της μαμάς, γιατί απλά το γεννήσανε και δεν είναι ιδιοκτησία τους.

Δε θα ανεχτεί τη διαπαιδαγώγηση του δάσκαλου - ειδικού, γιατί απλά δεν υπάρχουν ειδικοί και αυθεντίες.

Δε θα ενταχθεί στην κατηγορία του επιστήμονα ή του χειρώνακτα, γιατί απλά δεν υπάρχουν κατηγοριοποιήσεις.

Αφού δεν υπάρχει ειδική αποστολή, ειδικός προορισμός - δεν υπάρχουν επομένως και μέσα και μορφές για την παραγωγή και αναπαραγωγή τους.

Άρα το σχολείο αυτοκαταργείται, οι δάσκαλοι - καθηγητές σαν ειδικότητα, σαν αποκλειστικοί διαφωτιστές - καθοδηγητές είναι άχρηστοι.

Δεν υπάρχουν κλίκες επαϊόντων και μάζες ασχέτων όπου οι πρώτοι μονοπωλούν, προβάλλουν και προβάλλονται, απαιτούν, ματσεύουν. Υπάρχουν παρέες, άνθρωποι που σκέφτονται ελεύθερα, εκφράζονται αδέσμευτα, δίνουν και παίρνουν, λένε και ακούνε. Το να πεις δεν ταυτίζεται με το δάσκαλο, το ν' ακούσεις δεν ταυτίζεται με το μαθητή. Ή μάλλον όλοι είμαστε δάσκαλοι και μαθητές ταυτόχρονα, όχι με την έννοια του κοινωνικού ρόλου, αλλά με την έννοια που εμείς καθορίζουμε: της αμοιβαιότητας, κατανόησης, ανταλλαγής.

K.Z.

Διώξεων...

Είναι πολύ εύκολο στο χώρο των εκπαιδευτικών να υποστεί κανείς πειθαρχική δίωξη. Οι κατηγορίες που διατυπώνονται ή κατασκευάζονται σιγήως είναι πολλές και οφείλουμε να ομολογήσουμε ότι τα πειθαρχικά όργανα διαθέτουν φαντασία.

Συνέβη λοιπόν ακόμα ένα επεισόδιο: Στο ΠΥΣΔΕ Δυτ. Αττικής κόπηκε αίτηση της συναδέλφου Κ. Φραντζή, για απόσπαση σε σχολείο της Γερμανίας. (Εξαιρούνται οι αιρετοί που διαφώνησαν).

Η όλη επιχειρηματολογία εξελήθη στο γνωστό: "Λόγοι συμπεριφοράς στο σχολείο". Αυτό σημαίνει ότι: Το να προσπαθείς να ιδρύσεις μαθητικό συνεταιρισμό (βλέπε νόμο 1566) είναι κακό - αυτό έκαναν οι συνάδελφοι.

Το να διακινείς τις απόψεις σου σε φυλλάδιο με την υπογραφή "Ομάδα καθηγητών Δ. Αττικής" είναι απαράδεκτο. (Αυτό ήταν το "αμάρτημα" της Φραντζή).

Διότι βρε αδελφέ ανήκεις στο Κόμμα; Ανήκεις σε κάποια από τα γνωστά συνδ. παρατάξεις; Τότε λοιπόν είσαι ύπατος πολιτικά!

Συνάδελφοι, τα πράγματα με τα διώξεις είναι σοβαρά. Εδώ ασκείται δίωξη και εκφοβισμός για τις πολιτικές μας απόψεις. Διώξη ιδεών!

Χρειάζεται ευαισθητοποίηση!

Να κατοχυρώσουμε το δικαίωμα στην πολιτική μας έκφραση!

Να μη δεχτούμε τη λογική πολεμεί: Αναγνωρίζονται - ελέω διοικήσεων - μονάχα οι συνδικαλιστικές παρατάξεις των γνωστών κομμάτων.

Μ' εμάς όλους που επιμένουμε στην άμεση δημοκρατία και στην άρνηση της "κομματικής στέγης" να γίνεται;

A.X.

Γράμμα προς τον πατέρα μου

Πατέρα σαν ήμουνα παιδί βίασες τη σκέψη μου, μούκρυψες ότι ήσουν ροπαλοφόρος στην ψυχή και στο κορμί μου.

Δε μούπες ότι ο δάσκαλος ήτανε σαν και σένα και είχατε πλέξει μαζί τις αλυσίδες μου.

Δε μούπες ότι στο στρατό θα γίνω δολοφόνος κι ότι με ψείρα και με αίμα θα τρέφομαι.

Πατέρα, στυλοβάτη της οικογένειας. Είμαι βιαστής της γυναίκας μου, μισώ τον εαυτό μου κι αυτήν, θέλω ν' αγαπώ και η διάθεσή μου για ζωή, γίνεται διάθεση για βιασμούς.

Προστάτη της εκκλησίας! Ένα μεγάλο μαγαζί με ρασοφόρους αστυνομικούς του θεού και φοροεισπράκτορες.

Ιεροκήρυκα της τιμίας δουλειάς. Σκουλήκι είμαι, παιδί της σφαλιάρας και της υπακοής. Καμιά χιλιάδα καταπιεστές με πατούν. Στα όνειρά μου με κυνηγάνε πότε οι βίδες πότε τα χαρτιά.

Το κόμμα σου πατέρα και τάλλα

κόμματα στήνουν χορό στα πτώματά μας. Μας καταβροχθίζουν και κάνουν ορχήστρα στη βουλή και παίζουν. Ο ρυθμός δίνεται απ' εκείνους τους μαθουσάλες τ' αφεντακά που οι κοιλιές τους σέρνονται δέκα μέτρα.

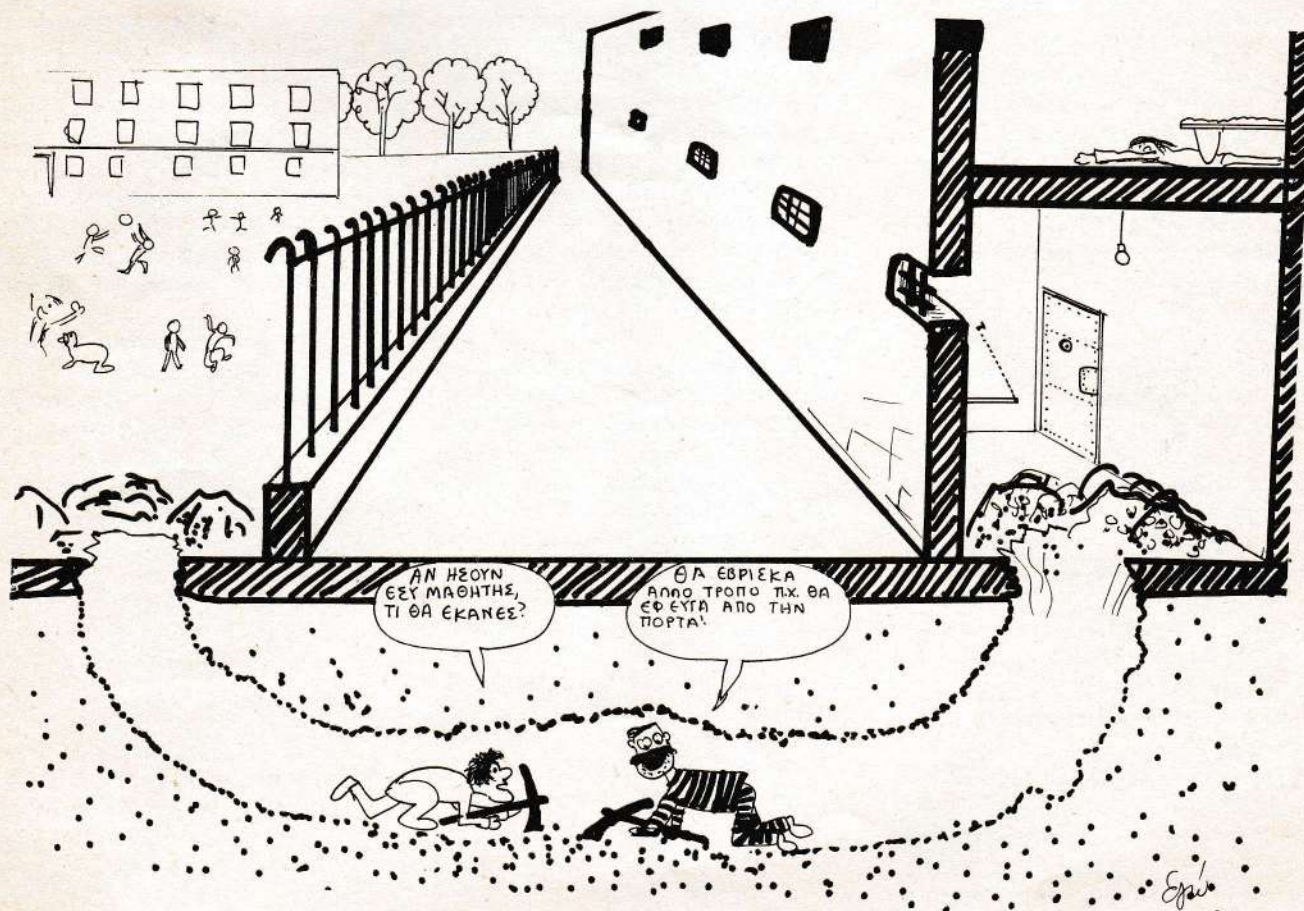
Μια μεγάλη φυλακή είναι αυτή η κοινωνία. Κι αν τα κάγκελα είναι αόρατα και δεν τα βλέπουν πολλοί ή δεν τολμούν να τα δουν εσύ φταις πατέρα κι ο δάσκαλος κι ο βουλευτής κι ο αστυνόμος κι όσοι στηρίζετε τα λευκά κελιά.

Πατέρα κι όλοι εσείς που μ' αναλάβατε, φτιάξατε ένα πέτρινο ρομπότ, δούλο των εξουσιαστών. Δεν καταφέρατε όμως κάτι. Να 'μαι ευχαριστημένος με τη μοίρα μου. Γροθιά στο μαχαίρι πατέρα. Εγώ φτιάχνω την ιστορία. Είμαι έτσι γιατί υπάρχειτε εσείς. Βλέπω τον κόσμο ανάποδα. Θ' αρπάξω τη ζωή απ' το κεφάλι. Ό,τι μου λείπει θα το παίρνω. Είναι δικαίωμα η ζωή, δεν οφείλω σε κανένα. Το ξέρω γίνονται και λάθη. Μπορεί να την πληρώσουν καταπιεσμένοι ή αδύναμοι. Όμως θα

οργανωθώ. Οι στόχοι θάνα διαλεγμένοι. Είναι κι άλλοι σαν και μένα. Η βία που μου διδάξατε θα στραφεί εναντίον σας.

Ξέρω, το προβλέπατε κι αυτό. Φτιάξατε μικρότερες φυλακές και βάλατε λύκους φαλακρούς και κρονοφόρους να τις προσέχουν. Η απόγνωση όμως είναι ανυπόφορη, η διάθεση για ζωή χωρίς όρια. Η μεγάλη φυλακή και η μικρή. Θα τις γκρεμίσουμε και τις δυο. Δε θα υπάρχει λόγος ν' απομονώνεται κανείς γιατί εσείς θάσαστε νεκροί. Οι βιαστές θ' αγαπούν και θ' αγαπιούνται, οι αλλοτριωτές της ατομικής ιδιοκτησίας θάχουν δική τους μαζί μ' άλλους. Η ζωή θάνα χαρά για όλους. Βία δε θα υπάρχει γιατί η δική σας θάχει τσακισθεί και οι αιτίες θα λείπουν. Μέχρι τότε πατέρα θάμαστε σε πόλεμο. Με σένα κι όλα τα σύμβολα της εξουσίας που μας στερούν τη ζωή.

Γ.Δ.

Δε θέλω. Ή Τζόνι μην παίρνεις το όπλο σου.

Ξέρετε κάτι;

Δε θέλω ο γιος μου να γίνει στρατιώτης ούτε η κόρη μου νοσοκόμα σε κανένα πόλεμο.

Δε θέλω ούτε τα παιδιά που είχα ή θα έχω μαθητές στα σχολεία να γίνουν νοσοκόμες ή φαντάροι σε κανένα πόλεμο.

Καλοί μου άνθρωποι δε με αφορά το παιχνίδι σας.

Το πρόβλημα που με απασχολεί δε ν είναι πως θα γίνει να σκοτωθούν μεμιάς ή λίγο-λίγο τα 4.500.000.000 της γης.

Ξέρετε κάτι;

Στο σχολείο τελικά — 6 χρόνια τώρα που κάνω την καθηγήτρια — υπήρξα πολύ καλή μαθήτρια. Και επιμελής. Έμαθα καλά το μάθημά μου. Προπαντός της Ιστορίας.

Να, στην Α' Λυκείου έμαθα πως ο άνθρωπος δε γεννιέται καλός ή κακός, πως "είναι μια πλατιά δυναμικότητα"...(1) κι ότι πρέπει να "περιστεύουμε(!) τις συνθήκες που προάγουν την επιθετικότητα και τη βία". Κι έβγαλα το συμπέρασμα απ' τα τελευταία κεφάλαια, ότι για να προλάβουμε τη ζωή — στο δίλημμα "μόρφωση ή καταστροφή" — πρέπει να εφαρμόσουμε, λέει, τη "συμμετοχική δημο-

κρατία", τον "έλεγχο των εργαζομένων", να καταργήσουμε τον ανταγωνισμό, το γραφειοκρατικό καπιταλισμό, τον κρατικό καπιταλισμό, τις πολυεθνικές, τα σύνορα, την κοινωνική ανισότητα, τα πυρηνικά, εν γένει την "ανάπτυξη" που μολύνει και πάνω απ' όλα τον πόλεμο, που ελλοχεύει να μας καταβροχθίσει.

Στη Β' Λυκείου έμαθα πως η Δημοκρατία στέκεται όσο εξασφαλίζει — και με το παραπάνω — τόσα κέρδη(2) στην τάξη των μεγάλων εισοδηματιών (μεγαλέμποροι, μεγάλοι γαιοκτήμονες, τοκογλύφοι, κλπ.) όσα και όποια — άλλη — "ολιγαρχία".

Στη Γ' Λυκείου δε... άσε, έμαθα πως "η ηθική των διεθνών σχέσεων" υπαγορεύει αποφάσεις ανάλογες με τα συμφέροντα των — εκάστοτε — Δυνάμεων "χωρίς ηθικούς ενδοιασμούς"(3). Ή ότι η διεθνής διπλωματία (σικ!) φροντίζει, με "Μεγάλη Ιδέα", "Ελλάδα των δυο ηπειρών και πέντε θαλασσών", με "Κύπρο", "Σι-σμικ" ή ό,τι άλλο διάολο, να δημιουργεί "πολλή ευαισθησία στις δυο πλευρές — ελληνική και τουρκική — εκμεταλλεύσιμη από εχθρούς και φίλους, σε υστερότερες φάσεις"(4).

Καταλαβαίνετε, μ' όλα αυτά τα καταπληκτικά που μαθαίνεις στο σχολείο μένεις άναυδος.

Γι' αυτό κι εγώ σας λέω — Δε θέλω.

Δε θέλω να συμμετέχω στα αντιπαθητικά πολεμικά σας παιχνίδια.

Δε θέλω να γίνουν τα παιδιά μου σφάγεια στο βωμό ενός ακόμα πολέμου "για τη διαρκή ειρήνη, τη δικαιοσύνη και την ελευθερία",

"για ένα πονκάμισο αδειανό για μαν Ελένη..."

1. Ιστορία του Ανθρωπίνου Γένους σελ. 31, 10, 163, 158...
2. Θεματική Ιστορία, τεύχος Α, σελ. 33.
3. Ιστορία νεώτερη και σύγχρονη, τεύχος Β, κεφ. ΙΕ, 4ε.
4. Θέματα νεώτερης και σύγχρονης ιστορίας από τις πηγές, τεύχος Β', σελ. 282.

Α.Π.

ΣΥΛΛΟΓΟΙ ΓΟΝΕΩΝ — ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΗΣ ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ

Απ' τους προμαρξιστές ως τον Έγκελς κι απ' τον Φρόντ μέχρι τον Κούπερ και τον Ρ. Λαϊνγκ και βέβαια τους αναρχικούς φιλόσοφους, υπάρχει μια κοινή διαπίστωση: Η οικογένεια είναι ο πρώτος πυρήνας κράτους και εξουσίας. Είναι ο πανάρχαιος πυρήνας δημιουργίας της ιδιοκτησίας, όχι μόνο στα μέσα παραγωγής αλλά και πάνω στον άνθρωπο.

Πώς αλλιώς μπορούν να εξηγηθούν οι ανθρωποθυσίες των παιδιών απ' τους γονείς στις "μυθολογίες" και όχι μόνο. Οι σύγχρονες ανθρωποθυσίες βέβαια δεν είναι ο σωματικός θάνατος αλλά ο θάνατος της ελεύθερης παρόρμησης, του φυσικού ενστίκτου του παιδιού (και γενικότερα του ανθρώπου) για ελευθερία. Έτσι λοιπόν και σήμερα στις ανεπτυγμένες σοσιαλ-καπιταλιστικές κοινωνίες υπάρχει μια ολόκληρη "πολιτική της οικογένειας".

Στα πλαίσια της πολιτικής αυτής είναι οι γνωστές μας μαύρες συντεχνίες οι "σύλλογοι γονέων και κηδεμόνων".

6 χρονών το παιδάκι είναι ήδη ακρωτηριασμένο. Ακριβώς τότε πηγαίνει στο σχολείο για να "κοινωνικοποιηθεί". Το κράτος όμως χτυπά! Όχι βέβαια με τους μπάτσους ή το αφεντικό αλλά με τη συνέχιση του ελέγχου του παιδιού απ' την οικογένεια.

Η συντριπτική πλειοψηφία αυτών των γονέων που πλαισιώνουν τους "σύλλογους" είναι μέλη κομμάτων, αλλοτριωμένοι εργαζόμενοι, σωπηροί προλετάριοι (μιλάμε πάντα για δημόσια σχολεία κι όχι για κολλέγια) ακρωτηριασμένοι συναισθηματικά, θύματα των αστών — αυτών των γουρουνιών! — που τους έχουν μεταδώσει τη μίζερια τους. Μόνο τέτοιοι άνθρωποι θα είχαν σκοπό τους την εξότωση τουλάχιστον την ψυχική των παιδιών τους αλλά και των δασκάλων - καθηγητών που ξεφεύγουν απ' όλο αυτό τον κυκεώνα.

Το να πούμε ότι οι "σύλλογοι" αυτοί είναι πόνια των κομμάτων λέμε μόνο τη μισή αλήθεια. Η άλλη μισή βρίσκεται αν ψάξεις να βρεις πού στοχεύουν τα κόμματα. Η δόμηση

ΕΠΙΣΤΗΜΗ - ΙΔΕΟΛΟΓΙΑ

της ηθικής τους απ' τον Πινοσέτ ως την Αλβανία κι απ' τη Σουηδία ως τη Νότια Αφρική είναι πάνω κάτω η ίδια: "υπεύθυνο" μέλος της οικογένειας = "υπεύθυνος" πολίτης. Σεβασμός στην ιεραρχία της οικογένειας = σεβασμός στην ιεραρχία του κόμματος = σεβασμός στην εξουσία, στ' αφεντικά. Έτσι ό,τι δεν μπορεί να πετύχει η αστική τάξη μόνη της προσπαθεί να το πετύχει βάζοντας ένα μέρος των βασανισμένων υπηκόων της να ελέγχει και να χαφιεδίζει ένα άλλο. Δεν μπορεί να βρσκεται ο σχολικός σύμβουλος κάθε μέρα στο σχολείο; Κανένα πρόβλημα! Δεν προλαβαίνουν οι ασφαλίτες να παρακολουθούν τους δασκάλους - καθηγητές; Κανένα πρόβλημα! Υπάρχουν γι' αυτό οι σύλλογοι γονέων και κηδεμόνων!

Τι; ο δάσκαλος είναι αντιεξουσιαστής; Τσακίστε τον!

Έχει ανθρώπινες σχέσεις με τα παιδιά; Στη φωτιά!

Οι αγανακτισμένοι πολίτες του 1965 και η Ιερά Εξέταση του 13ου αιώνα βρυκολακισμένοι μέσα στο σερνόμενο φασισμό των "συλλόγων".

Αριστεροί και δεξιοί σε απόλυτη σύμπνοια.

Και ω του θαύματος! Η εξουσία τούς τη βγήκε απ' την προοδευτική πλευρά! Στο δημοτικό το ΠΑΣΟΚ κατάργησε (προσωρινά) τους βαθμούς. Οι "σύλλογοι" ζητούν επαναφορά της βαθμολογίας και των σκληρών εξεταστικών μέτρων. Επαναφορά του άρρωστου ατομικισμού και του ανταγωνισμού μεταξύ των παιδιών. Το παιδάκι που παίζει μαζί σου είναι εχθρός σου. Πάρε άριστα να τον περάσεις. Σφίχτε κι άλλο τη μέγγενη. Η αποθέωση της "πολιτικής της οικογένειας"!

Πιστεύω ότι κάθε δάσκαλος και καθηγητής έχει άσχημες εμπειρίες απ' τις σχέσεις του μ' αυτούς τους "συλλόγους". Η εξάρτηση απ' αυτούς πρέπει να πάρει τέλος. Είναι ζήτημα ανθρώπινης αξιοπρέπειας.

Αυτό δε σημαίνει ότι οι γονείς από μόνοι τους είναι έτοιμοι.

Υπάρχουν γονείς που βιώνουν μια σχέση μη κατασταλτική με τα παιδιά τους. Η συνεργασία των εκπαιδευτικών μ' αυτούς και η από κοινού αντιμετώπιση και συζήτηση της ουσίας του μαζικού και κρατικού σχολείου δίνει μια προοπτική ζύμωσης και με τους άλλους γονείς.

O.T.

Η επιστήμη είναι η διαδικασία γνώσης της δομής του εξωτερικού κόσμου τόσο στο γενικό του περιγραμμα όσο και στις πολυπλοκότητες και λεπτομέρειες στη λειτουργία του. Η επιστήμη λοιπόν επιδιώκει να υπερβεί την άμεση εμπειρία εξηγώντας την.

Η επιστήμη είναι μια συγκεκριμένη ιδιόμορφη κοινωνική πρακτική. Σαν τέτοια έχει σχέσεις αλληλεπίδρασης με άλλες κοινωνικές πρακτικές και επομένως με την ιδεολογία.

Επικρατεί σήμερα η αντίληψη ότι η επιστήμη αποκλείει την ιδεολογία και αντίστροφα. Αυτό όμως δεν ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα διότι κάθε επιστημονική εξέλιξη πραγματοποιείται από συγκεκριμένα άτομα που είναι φορείς συγκεκριμένων ιδεολογιών. Είναι αυτή η

ιδεολογία που καθορίζει τη διατύπωση μιας επιστημονικής θεωρίας και παίζει καθοριστικό ρόλο στις κατευθύνσεις έρευνας.

Δεν είναι βέβαια λιγότερο σημαντικές οι επιπτώσεις των νέων επιστημονικών θεωριών στη διαμόρφωση ή το μετασχηματισμό μιας συγκεκριμένης ιδεολογίας.

Σαν παράδειγμα: Η αλματώδης εξέλιξη μεταπολεμικά της επιστήμης, η αποτελεσματικότητα στη βιομηχανία και την τεχνολογία και στη συνέχεια η βιομηχανική οργάνωση της έρευνας αποτελεί βασικό στήριγμα της τεχνοκρατικής ιδεολογίας. Από τη δική της πλευρά τώρα η τεχνοκρατική ιδεολογία είναι η αιτία της τυποποίησης της γνώσης και η φαινομενικά απόιδεολογοποίηση της επιστημονικής διαδικασίας μέσα από τον επιστημονικό ορθολογισμό.

K.T.

WOLINSKI

Αξιολόγηση

1. Οι όροι "άξιος", "αποδοτικός", "παραγωγικός", "αξιοκρατία", "εντατικοποίηση", "απόδοση", "παραγωγικότητα", "Ανάπτυξη" κλπ. είναι απ' τις πιο σημαντικές λέξεις του λεξιλογίου μας. Συνδέονται όλοι με τον οικονομισμό που επικρατεί σ' όλα τα επίπεδα στην εποχή μας. Αν ο στόχος κάθε ατόμου και του κοινωνικού συνόλου γενικότερα είναι η ανάπτυξη και η αύξηση της παραγωγικότητας για την ικανοποίηση όλο και νέων δημιουργούμενων και αμφισβητούμενων αναγκών τότε συνέπεια αυτού είναι ότι πρέπει να υπάρχει ο στόχος της εντατικοποίησης της εργασίας. Ο στόχος της ολοένα και μεγαλυτέρης απόδοσης σ' αυτήν και της αξιοκρατίας σαν κριτήριον προώθησης στην ιεραρχία της κάθετα δομημένης κοινωνίας.

2. Η έννοια της αξιολόγησης συνδέεται άμεσα με την αξιοκρατία σαν κριτήριον κοινωνικής ανόδου. Εδώ ακριβώς γινόταν κριτική τα προηγούμενα χρόνια. Στην Ελλάδα, στα "πρόσωπα και πράγματα" δεν επικρατούσε η αξιοκρατία. Τώρα καιρός να επικρατήσει και μπρος να καθορίσουμε τα κριτήρια. Απ' αυτό δεν ξεφεύγει και το σχολείο και όσοι δουλεύουν σ' αυτό. Μετά από κάποιες αμφιταλαντεύσεις, που οφείλονταν στο ότι είχε καταδικαστεί στο σχολικό χώρο η πρακτική γύρω απ' την αξιολόγηση των προηγούμενων κυβερνήσεων, έχουμε τώρα τους όρους. Θέλουμε ανάπτυξη και αύξηση της παραγωγικότητας στην οικονομία, πρέπει εκτός των άλλων να έχουμε και στο σχολείο αύξηση της απόδοσης. Όποιοι βοηθούν σ' αυτό είναι άξιοι και προωθούνται, όποιος όχι αποπέμπεται ή παραμένει στα ίδια.

Όποιος δέχεται την έννοια της αξιολόγησης σημαίνει ότι δέχεται την αλυσίδα των εννοιών: αξιοκρατία - απόδοση - παραγωγικότητα - ανάπτυξη. Αξιολόγηση για να έχουμε

αξιοκρατία με κριτήριο την απόδοση για να έχουμε αύξηση της παραγωγικότητας με στόχο την παρατέρα ανάπτυξη.

Όποιος δε δέχεται την αξιολόγηση είναι υποχρεωμένος να αμφισβητήσει την έννοια της ανάπτυξης, που είναι ο τελικός στόχος. Ποια είναι η ανάπτυξη που έχουμε πετύχει σαν άτομα, κοινωνικές ομάδες και κοινωνίες; Προς ποια ανάπτυξη στοχεύουμε; Μπορεί να συνεχίζεται απ' αόριστον η λογική αυτή της ανάπτυξης και της χρησιμοποίησής της σαν πανάκειας για τη λύση όλων των προβλημάτων που έχουμε σαν κοινωνίες;

3. Ξεκινώντας απ' αυτά τα ερωτήματα διαπιστώνουμε τα εξής:

α) Το αποτέλεσμα της μέχρι τώρα "ανάπτυξης" είναι ένας κόσμος που περιγράφεται χονδρικά απ' το σχήμα: αναπτυγμένες χώρες - υπανάπτυκτες (3ος κόσμος) που οι σχέσεις τους καθορίζονται απ' τον παγκόσμιο καταμερισμό της εργασίας και τις άνωσες ανταλλαγές. Χαρακτηριστικό αυτού είναι ότι το 13% του παγκόσμιου πληθυσμού των αναπτυγμένων καπιταλιστικών χωρών καταναλώνουν το 87% των πλουτοπαραγωγικών πηγών του πλανήτη (ειδικά για Η.Π.Α.: 6% του παγκόσμιου πληθυσμού, 45% της παγκόσμιας κατανάλωσης). Ο ισχυρισμός των ιδεολόγων της ανάπτυξης ότι δηλαδή η ισότητα - εξίσωση θα επιτευχθεί μέσω της ανάπτυξης αποδείχθηκε μύθος. Όχι μόνο δεν αμβλύνονται οι ανισότητες στο διεθνές και στο κοινωνικό επίπεδο, αλλά η ψαλίδα συνεχώς ανοίγει.

β) Για τον άνθρωπο των "αναπτυγμένων" χωρών Ανατολής και Δύσης η ανάπτυξη και η αύξηση της παραγωγικότητας σημαίνει "περισσότερο, πιο μεγάλο, πιο γρήγορα", που τον βάζει σε ξέφρενους ρυθμούς ζωής, άγχους, κατανάλωσης, ρομποτοποίησης, σχιζοφρένειας, ψυχοσωματικής αρρώστιας κλπ. Ζει ποιοτικά ό-

λο και χειρότερα, δουλεύοντας πιο εντατικά, αποδίδοντας και καταναλώνοντας όλο και περισσότερο προϊόντα όλο και χειρότερης ποιότητας, μετατρεπόμενος όλο και περισσότερο σε θεατή των εξελίξεων κλπ.

γ) Για τον άνθρωπο των "υανάπτυκτων" ο μύθος της ανάπτυξης σημαίνει: εναγώνια προσπάθεια να βελτιώσει τη θέση του χωρίς να το πετυχαίνει. Μάλιστα εξασθλιώνεται περισσότερο εκτός ίσως από μια μερίδα που γίνεται κυρίαρχη τάξη. Σημαίνει πείνα, εξάρτηση, δημογραφικό πρόβλημα, άρνηση των παραδοσιακών του αξιών και του πολιτισμού του χάριν μιας αδιέξοδης "προόδου" σύμφωνα με τα πρότυπα των αναπτυγμένων.

δ) Η διατήρηση της κοινωνίας της "υπερπαραγωγικότητας - υπερκατανάλωσης - ευημερίας κλπ." έχει σαν αποτέλεσμα την κατασπατάληση των πηγών του πλανήτη με δύο φοβερά επακόλουθα: απ' τη μια την έλλειψη των φυσικών πόρων και ενέργειας, απ' την άλλη τη μόλυνση - ρύπανση - υποβάθμιση του περιβάλλοντος (ένας στοιχείο: από μελέτες που έχουν γίνει, μέχρι το 2.050 αν συνεχιστούν οι σημερινοί ρυθμοί ανάπτυξης παραγωγικότητας - κατανάλωσης - πληθυσμού θα λείψουν οι περισσότερες πρώτες ύλες και πηγές ενέργειας που χρησιμοποιούνται σήμερα, π.χ. το πετρέλαιο τελειώνει στα επόμενα 30 χρόνια, ενώ μέχρι το 2.035 θα γίνουμε 12 δις. άνθρωποι και ο πλανήτης όχι μόνο δε θα μπορεί να μας θρέψει, αλλά ούτε και τα απόβλητά μας να χωνέψει). Αυτό σημαίνει ίσως ότι αν δεν αλλάξουμε πορεία σαν ανθρωπότητα συνολικά τραβάμε προς την αυτοκαταστροφή χωρίς να χρειαστεί το πυρηνικό ολοκαύτωμα.

ε) Διάφοροι ιθύνοντες, οικονομολόγοι κλπ. του αναπτυγμένου κόσμου (π.χ. λέσχη της Ρώμης) έχουν αρχίσει να το βλέπουν αυτό και προτείνουν να σταματήσουν οι σημερινοί ρυθμοί. Από δώ και πέρα να ακολουθηθεί η λεγόμενη "μηδενική ανάπτυξη", δηλαδή τα πράγματα να παραμείνουν όπως είναι. Να έχουμε μηδενική αύξηση της κατανάλωσης των φυσικών πόρων (σταθεροποιημένη κατανάλωση). Αυτό όμως αναπόφευκτα οδηγεί στην πλήρη εξάντληση επειδή οι πόροι είναι περιορισμένοι απ' τη μια και αποσκοπεί στη διατήρηση των κοινωνικών ανισοτήτων που υπάρχουν σε παγκόσμια κλίμακα. Και είναι φανερό ότι οι χώρες του τρίτου κόσμου δεν

μπορούν να δεχτούν κάτι τέτοιο, αφού η πείνα που υπάρχει εκεί θα διατηρόταν (π.χ. οι κυβερνήσεις των χωρών του 3ου κόσμου δεν μπορούν να εφαρμόσουν μια πολιτική ελέγχου των γεννήσεων απ' τη στιγμή που υπάρχει μια τόσο άνηση κατανομή του πλούτου).

4) Σήμερα σιγά-σιγά αναπτύσσεται μια καινούρια αντίληψη γύρω απ' την έννοια της ανάπτυξης. Είναι αυτό που έχει ονομαστεί "αρνητική ανάπτυξη". Σημαίνει για τον άνθρωπο του αναπτυγμένου κόσμου (και μεις): μείωση της σημερινής παραγωγικότητας με αλλαγή της παραγωγικής διαδικασίας και των στόχων της, μείωση της κατανάλωσης φυσικών πόρων άρα και απόβλητων και ρύπανσης, αλλά όχι κατ' ανάγκη πτώση του βιοτικού επιπέδου αν λείψουν απ' τη μέση η λογική του κέρδους και της κυριαρχίας, αν αναβαθμίσουμε τις ανάγκες μας, αν κατασκευάζουμε ανθεκτικά προϊόντα που να μπορούν να επισκευάζονται, αν κάνουμε ανακύκλωση των υλικών, αν χρησιμοποιήσουμε τις αστείρευτες και ή-

πες μορφές ενέργειας (όπως ηλιακή, αιολική, γεωθερμική, παλιρροϊκή κλπ.), αν τελικά περάσουμε σ' έναν καινούριο πολιτισμό μ' ένα καινούριο σύστημα αξιών, όπου ίσως το "λιγότερο" μπορεί να είναι "καλύτερο".

Όπου μπορούμε να ζούμε καλύτερα και πιο ευτυχισμένα παράγοντας λιγότερα, αλλά ποιοτικά καλύτερα, καταναλώνοντας λιγότερα (απορρίπτοντας τις περιττές ανάγκες μας), δουλεύοντας λιγότερο (άνεση - απόλαυση στην εργασία, μικρότερο ωράριο, όχι ανεργία) προωθώντας και τις αντίστοιχες μορφές κοινωνικής οργάνωσης που θα στηρίζονται σε άμεση δημοκρατία, αυτοδιαχείριση, αυτοδυναμία κλπ. χτυπώντας την ιεραρχία και την κοινωνική διαφοροποίηση.

5) Μέχρι να γίνει κάτι τέτοιο, δηλαδή να δημιουργήσουμε έναν καινούριο πολιτισμό (πέρα απ' το βιομηχανικό) με το καινούριο σύστημα αξιών πρέπει να αμφισβητήσουμε τον παλιό και το σύστημα αξιών του που δεν μας οδηγεί πουθενά αλλού, ε-

κτός απ' την καταστροφή. Αυτό κάτω απ' τις σημερινές συνθήκες θα σήμαινε ότι αρνούμαστε την αλυσίδα των εννοιών που είπαμε στην αρχή (έως ότου δημιουργήσουμε καινούρια αλυσίδα). Ειδικά όσον αφορά το σχολείο μπορούμε να το διατυπώσουμε με αρνήσεις: Όχι ωφελιμισμό στη μετάδοση της γνώσης, όχι κριτήριο η απόδοση για τους μαθητές και η ευδοκιμότητα για τους καθηγητές, όχι καλοί - κακοί οι μαθητές ή κατάλληλοι ή ακατάλληλοι καθηγητές, όχι αξιολόγηση μαθητών - καθηγητών γιατί όλα αυτά μπαίνουν και εξυπηρετούν μια αξιοκρατία, μια ιεράρχηση, μια παραγωγικότητα, μια ανάπτυξη όπως αναλύθηκε πιο πάνω και εξυπηρετούν τα σημερινά ταξικά συμφέροντα της κυρίαρχης τάξης πραγμάτων. Αν θέλουμε καταφάσεις στο σχολείο τότε καθορισμός τους απ' τη σχολική κοινότητα. Προσπάθεια δηλαδή να μπλοκαριστεί ο σημερινός ρόλος του σχολείου, να αναδειχθούν και απ' το σχολείο τα καινούρια στοιχεία του νέου πολιτισμού.

Γ.Κ.

Επιστήμη και τεχνολογία (Σε σχέση με το σχολείο)

Ένας από τους στόχους της εκπαίδευσης, όπως διατυπώνεται στον καινούριο νόμο είναι: "Να κατανοούν (οι μαθητές) τη σημασία... της επιστήμης και της τεχνολογίας... και να διαφυλάσσουν και προάγουν τον πολιτισμό". Ενώ πιο κάτω στους ιδιαίτερους στόχους του Λυκείου υπάρχει η διατύπωση: "Να αποκτούν βαθύτερη και ουσιαστικότερη γνώση και αυτογνωσία, ώστε να αντιμετωπίζουν με κριτικό και δημιουργικό πνεύμα τη ζωή, την επιστήμη, την τέχνη και τον ελληνικό και παγκόσμιο πολιτισμό". Βασικοί συντελεστές για την επίτευξη των παραπάνω σκοπών θεωρούνται: Το προσωπικό, τα αναλυτικά προγράμματα, η απρόσκοπτη λειτουργία των σχολείων και το απαραίτητο παιδαγωγικό κλίμα.

Θα σταθούμε στα αναλυτικά προγράμματα, παρόλο που οι άλλοι συντελεστές δεν είναι ευκαταφρόνητοι. Κι αυτό για να δούμε πώς προωθείται η κατανόηση της επιστήμης και της τεχνολογίας από το σχολείο στους μαθητές, και στη συνέχεια να δούμε και το χαρακτήρα τους στα πλαίσια του πολιτισμού μας.

1) Το πρώτο βασικό σημείο είναι ότι στο σχολείο, η οποιαδήποτε δραστηριότητα, κύρια διανοητική, γίνεται στα πλαίσια "μαθημάτων". Η οποιαδήποτε μετάδοση γνώσεων καθορίζεται και περιορίζεται στα όρια του αντίστοιχου μαθήματος, μέσα από ένα ωρολόγιο πρόγραμμα, με αντίστοιχη διδακτέα ύλη στο χώρο της τάξης. Είναι κοινή η διαπίστωση των εκπαιδευτικών ότι από τη στιγμή που το παιδί θα αντιμετωπίσει κάποια συγκεκριμένη γνώση σαν μάθημα, χάνει γι' αυτό τη σημασία της σαν γνώση καθαυτή. Αντιμετωπίζεται σε ατομική, ωφελιμιστική βάση, είτε για να περάσει την τάξη και να πάρει κάποιο "χαρτί", είτε επειδή πρόκειται να του χρησιμεύσει ίσως για μια μελλοντική επαγγελματική αποκατάσταση. Αν δεν έχει πεισθεί για τη χρησιμότη-

τά της (πράγμα πολύ συνηθισμένο) την αντιμετωπίζει με αδιαφορία και τη λιγότερη δυνατή προσπάθεια.

2) Η γνώση σαν "μάθημα" δεν αντιμετωπίζεται μόνο από τους μαθητές, αλλά και από τους διδάσκοντες τους ίδιους, σαν τέτοια. Το βασικότερο επιχείρημα προς τους μαθητές για να μπορεί να λειτουργεί το μάθημα είναι: "Δώστε προσοχή, συμμετέχετε, μαθαίνετε, διαβάζετε, γιατί όλα αυτά θα σας χρησιμεύσουν αύριο".

Αυτό το "θα σας χρησιμεύσουν αύριο" (ωφελιμιστικό 100%) η πραγματικότητα το μετατρέπει στο: "παθάνον να σας χρησιμεύσουν αύριο". Έτσι ελάχιστοι πείθονται γι' αυτό, γιατί αυτή η ίδια η πιθανότητα να τους χρησιμεύσουν οι γνώσεις που μεταδίδονται μέσω των μαθημάτων, είναι μηδαμινή. Τα στοιχεία της επιστήμης ή της τεχνολογίας που υποτίθεται ότι αποκτούν τα παιδιά από τα "μαθήματα" δεν έχουν ούτε την παραμικρή εμπειρική ή βιοματική διάσταση. Το μόνο που βίωσαν είναι η κυρίαρχη ιδεολογία κάνοντας κτήμα αξίες του είδους: "Υπακοή και σεβασμός προς τους ανώτερους - μεγαλύτερους", "ο δάσκαλος ξέρει πάντα περισσότερα και καλύτερα", "αν είμαι όπως με θέλουν θα αμειφθώ, αν όχι θα τιμωρηθώ", "αν θέλω να πετύχω στη ζωή μου πρέπει να διακριθώ και να ξεπεράσω τους άλλους" κλπ.

3) Από την άλλη μεριά η αναφορά και η ενασχόληση με την επιστήμη ή την τεχνολογία, στα πλαίσια των αντίστοιχων μαθημάτων (Μαθηματικά, Φυσική, Χημεία, Βιολογία κλπ.) γίνεται με τέτοιο τρόπο ώστε εκείνο που αποκομίζουν οι μαθητές κύρια είναι 3 πράγματα:

α) Η επιστήμη χωρίζεται σε επιμέρους επιστήμες, η κάθε μια απερίσπαστη αναλύει το αντικείμενό της προχωρώντας συνέχεια σε όλο και μεγαλύτερες λεπτομέρειες, εξειδικεύοντας ακόμα περισσότερο και διασπώντας σε μικρότερα κομμάτια το αντικείμενό της (π.χ. Φυσική στερεών, υγρών,

πυρηνική, μαγνητισμός, ηλεκτρισμός κλπ.). Η σύνδεση μεταξύ τους δε διαφαίνεται παρά ελάχιστα. Πολύ λίγο συνδέεται η Φυσική με τη βιολογία ή τη Χημεία κλπ. Και δε γίνεται πουθενά λόγος για το ότι οι ιδιαίτεροι νόμοι της κάθε μιας είναι έκφραση γενικότερων νόμων που ισχύουν για τη συνολική πραγματικότητα. Έτσι η αντίληψη που προωθείται είναι ότι η πραγματικότητα είναι διαχωρισμένη, αποσπασματική και ποσοτικοποιημένη. Δίνεται ένα μοντέλο μηχανικό με τα διάφορα εξαρτήματά του.

Μπορούν να ξέρουν αρκετά πράγματα για το κάθε εξάρτημα αλλά για το σύνολο σχεδόν τίποτα. Κι αυτό γίνεται στην καλύτερη δυνατή περίπτωση. Συνήθως οι μαθητές δεν αποκομίζουν ούτε αυτό.

β) Η επιστήμη με τις πρακτικές της εφαρμογές σαν τεχνολογία αναδεικνύεται σαν τον "Σωτήρα" του σύγχρονου κόσμου.

Αντιμετωπίζεται γενικά σαν μια καινούρια "θρησκεία". Οι πιστοί μπορεί να μην ξέρουν και πολλά για το τι συμβαίνει γύρω τους, όμως υπάχουν οι καινούριοι "ιερείς", οι επαϊόντες, οι επιστήμονες, οι ειδικοί, οι τεχνολόγοι, οι δόκτορες, οι προφέσορες που "αυτοί γνωρίζουν". Έτσι οι πιστοί δεν έχουν παρά να αφεθούν στις υπηρεσίες τους που θα τους λύσουν όλα τα ζωτικά υπαρξιακά και επιβίωσης προβλήματα.

Το σχολείο είναι ένας μικρός ναός με κατώτερους ιερείς τους δάσκαλους καθηγητές. Οι μαθητές δεν έχουν παρά να μαθητεύσουν γύρω τους και αν είναι καλοί και διακριθούν μπορεί να προχωρήσουν και αυτοί σε ανώτερους "ναούς και μητροπόλεις" (πανεπιστήμια - ερευνητικά κέντρα) και να μαθητεύσουν κοντά σε "μητροπολίτες" (προφέσορες ειδικούς).

Τότε αν φοιτήσουν με επιτυχία μπορούν και αυτοί να μπουν στο κλαμπ του "ιερατείου" ακόμα και στα ανώτερα κλιμάκια. Όμως κι αν

αποτύχουν στην "καλογερική" (διότι βαριά η καλογερική) είναι δεχτοί στο ποίμνιο και μπορούν να απολαύσουν τα "καλά" των πιστών.

γ) Ένα τρίτο που αποκομίζουν οι μαθητές είναι ότι η επιστήμη και η τεχνολογία είναι όπως λέμε "ουδέτερες". Εξυπηρετεί και βοηθά όλους ανεξαιρέτως με τις επιτεύξεις της. Με το να μην συνδέεται μέσα απ' τα ίδια τα μαθήματα και τα αντίστοιχα βιβλία, με τις κοινωνικές σχέσεις, με τις ταξικές σχέσεις και τους θεσμούς μέσα στην κοινωνία, με τη φύση και το περιβάλλον δε φαίνεται καθόλου ότι η επιστήμη - τεχνολογία εξυπηρετεί την ταξική κυριαρχία και γενικά την εξουσία. Είναι ανακειμενική και για τυχόν κακές χρήσεις της φταίνει οι "κακοί" άνθρωποι ή ότι είναι ζήτημα χρόνου για την επίλυση των προβλημάτων που προκαλεί η ίδια.

4) Στη συνέχεια η μέθοδος που ακολουθείται για την ενασχόληση με τα στοιχεία της επιστήμης στα πλαίσια των μαθημάτων είναι η αναγωγική - αναλυτική. Κάθε πρόβλημα - θέμα διασπάται σε επιμέρους προβλήματα - βήματα που μπαίνουν σε μια λογική σειρά. Αυτό σίγουρα βοηθάει, αλλά όταν δίνεται μεγάλη έμφαση και σχεδόν γίνεται η μοναδική μέθοδος, τότε προωθεί ένα ντετερμινιστικό και απλοϊκό τρόπο σκέψης.

Ο νους των μαθητών συνηθίζει στην ανάλυση μόνο και δεν μπορεί να συνθέσει, να αλληλοσυσχετίσει και να γενικεύσει. Ο τρόπος σκέψης τους γίνεται γραμμικός - μηχανιστικός με συνέπεια να αναλύουν πα την πραγματικότητα στη βάση του σχήματος μοναδική αιτία - μοναδικό αποτέλεσμα. Ειδικά στα Μαθηματικά προωθείται η αξιωματική αντίληψη. Οι αναλύσεις ξεκινάνε πάντα από κάποια αξιώματα. Το τι και ποιον εξυπηρετούν αυτά τα αξιώματα δεν ενδιαφέρει με αποτέλεσμα να μην αμφισβητούνται ποτέ. Στη Φυσική - Χη-

μεία χαρακτηρίζονται τα πάντα απ' το νευτώνιο μοντέλο της πραγματικότητας και ότι η ύλη μπορεί να χωρίζεται και να ανάγεται σε όλο και μικρότερα κομμάτια μέχρι τα "στοιχειώδη σωματίδια". Έτσι και ο νους αποδέχεται σαν μοντέλο σκέψης την αναγωγή. Στη χώρα μας βέβαια πολλοί λίγοι μαθητές αποκτούν έστω και αυτό το αναγωγικό μοντέλο σκέψης. 5) Σ' όλα αυτά μπαίνει κι ένα άλλο στοιχείο πολύ σημαντικό. Το σχολείο είναι ένας ξεχωριστός μηχανισμός. Το τι συμβαίνει έξω στην κοινωνία το επηρεάζει, αλλά όχι αυτόματα. Έτσι και στον τομέα της επιστήμης - τεχνολογίας, τις εξελίξεις που υπάρχουν και με τους ρυθμούς που γίνονται σήμερα είναι αδύνατο να τις παρακολουθήσει το σχολείο αυτόματα. Στο βαθ-

μό που το κάνει, το κάνει πάντα καθυστερημένα (διαφορά φάσης).

Ακολουθεί πάντα. Γι' αυτό και η ανάγκη για μεταρρυθμίσεις και για καινούργια αναλυτικά προγράμματα εμφανίζεται έντονη σε διάφορες χρονικές περιόδους. (Παράδειγμα: Ενώ η πληροφορική κατακλύζει την παραγωγική δραστηριότητα στις αναπτυσσόμενες χώρες, στα σχολεία τώρα αρχίζει να μπαίνει).

Έτσι για να δούμε το τι θα συμβαίνει με το σχολείο σε σχέση με την επιστήμη - τεχνολογία μελλοντικά, πρέπει να βλέπουμε τι γίνεται σ' αυτό το πεδίο έξω στην κοινωνία και στις παραγωγικές σχέσεις.

Γ.Κ.

Σ' ένα διάλειμμα

Κάπου νομίζω πως έχω χάσει την έννοια του χρόνου. Έχω ξεχάσει ποια μέρα είναι, μια που όλες φαντάζουν ίδιες.

Είναι διάλειμμα. Κάθομαι μόνος σε ένα από τα γκριζα τοιμεντένια πεζούλια του διαδρόμου. Γύρω μου φαίνεται ένα τεράστιο τοιμεντένιο κτίριο, στο οποίο στεγάζεται το ΕΠΛ Ηλιούπολης. Είναι περιέργο, μα νομίζω ότι βρίσκομαι σ' ένα τεράστιο εργοστάσιο. Αν όμως κάθε εργοστάσιο έχει ως προορισμό του να παράγει ένα προϊόν, τότε, στην περίπτωση αυτή, εγώ είμαι το προϊόν! Λίγο άσχημη σκέψη. Όχι δεν είμαι ένα απλό προϊόν. Μου έχουν μάθει ότι το σχολείο μορφώνει, διαμορφώνει "σωστούς" πολίτες με εντάσεις στο κοινωνικό σύνολο, δίνοντάς μου "εφόδια". Κάτι πάντως δε μ' αρέσει. Αυτά που έχω μάθει κρύβουν ένα ψέμα...

Το διάλειμμα είναι 15 λεπτά χαλάρωσης από την ένταση του μαθήματος που προηγήθηκε. Λίγο πριν, ένας δύστυχος δημόσιος υπάλληλος, ο καθηγητής, προσπαθούσε απεγνωσμένα να ηρεμήσει 30 μαθητές. Τριάντα ξεχωριστοί άνθρωποι έβγαζαν τα σαδομαζοχιστικά τους απωθημένα στον καθηγητή, ώσπου τον έκαναν να φτάσει στα πρόθυρα της νευρικής

κατάπτωσης. Εκδικούνταν στο πρόσωπο του καθηγητή ένα απρόσωπο σύστημα που τους επιβάλλεται. Η καταπίεση της οικογένειας, η ρουτίνα του σχολείου, η αφαίρεση κάθε δημιουργικής τάσης, το άγχος, η αποξένωση, η ανία έκαναν τα παιδιά να φτάσουν στο σημείο να βασανίσουν έναν άνθρωπο, που μπορεί να έχει ή και να μην έχει σχέση με όλα αυτά. Η βία του κοινωνικού συστήματος έφερε δυστυχώς τη βία των μαθητών, που δε δημιουργεί ούτε καταστρέφει, αλλά συντηρεί αυτό το σύστημα.

Βαριέμαι φοβερά. Όλα όσα γίνεται στο σχολείο με κάνουν να χάνω κάθε αίσθηση δημιουργικότητας, ευαισθησίας. Τυποποιημένα βιβλία, προγράμματα, ιδέες και γνώσεις σε κονσέρβα. Κι όταν κάποιος καθηγητής προσπαθούν να αλλάξουν κάτι, να δώσουν νέα πράγματα στα παιδιά κατηγορούνται ως "αποδιοργανωτές" του σχολείου, ως φορείς "σκοτεινών δυνάμεων"...

Αυτό όμως που με επηρεάζει περισσότερο είναι ότι νιώθω να χάνω κάθε αίσθηση της ατομικότητάς μου, χάνω τη γνώση ότι εγώ είμαι εγώ. Γίνομαι μάζα, κομμάτι ενός μηχανισμού που αποτελείται από άλλα 1.200 περίπου άτομα νεαρής ηλικίας. Ζώντας αυτή τη "μάζα", καταλαβαίνω την αποξένωση που κυριαρχεί στο σχολείο αυτό, όπως και στ' άλλα. Τώρα μόλις πέρασαν μπροστά μου παιδιά άγνωστα σε μένα, μαθητές κι αυτά του ΕΠΛ Ηλιούπολης. Ακόμα κι οι φίλοι δεν μπορούν να επικοινωνήσουν. Γεμάτοι κι αυτοί με άγχος, νεύρα, δεν μπορούν να τα βρουν μεταξύ τους ή πρέπει να προσπαθήσουν πολύ για κάτι τέτοιο. Ακόμα, τα φιλιά, οι αγκαλιές, τα χά-

δια, καθετί δηλαδή που δίνει στον άνθρωπο την αίσθηση της αγάπης, της φιλίας, του έρωτα, της τρυφερότητας, της στοργής είναι πράξεις με νόημα και περιεχόμενο "ηθικό" για την "ηθική" διεύθυνση του σχολείου και τους περισσότερους καθηγητές.

Αν και τα 15 λεπτά του διαλείμματος οδεύουν στο τέλος τους, εγώ δεν έχω χαλαρώσει. Αντίθετα η ένταση μεγαλώνει, καθώς συνειδητοποιούν την υποκρισία που κρύβουν τα χοντρά αστεία των συμμαθητών μου, ή την έχθρα, το μίσος που κρύβονται πίσω από κάποια χαμόγελα. Αγώνας για ένα βαθμό - αγώνας "ζωής και θανάτου" έχουν αποκτήσει περίπου την ίδια έννοια.

Κι όμως μέσα στο σχολείο "σκοτώνω" την ώρα μου. Έχω να κάνω κάτι πέρα απ' το να κάθομαι. Ενώ ο έξω κόσμος με φοβίζει. Βλέπω άτομα που συμπαθώ, κάποιους φίλους, ξεχνιέμαι μέσα στις μεγάλες παρέες που αστειώνονται συνεχώς. Κολλάω και χαρτάκια ποικίλου περιεχομένου στον πίνακα των ανακοινώσεων. Βέβαια αυτό το κάνουν 3-4 παιδιά απ' τα 1.200. Αναρωτιέμαι γιατί. Μόνο εμείς άραγε νιώθουμε χαμένοι; Μόνο εμείς θέλουμε να ξεφύγουμε απ' την ανία, την αποξένωση;...

Χτύπησε το κουδούνι. Ευτυχώς που είμαι μακριά, γιατί σε ξεκουφαίνει. Ακολουθεί άλλη μια αδιάφορη ώρα που πρέπει να παρακολουθήσω, μετά άλλη μία κι άλλη κι άλλη, ώσπου να σχολάσω, να πάω σπίτι, να φάω, να διαβάσω, να πάω φροντιστήριο, να κοιμηθώ, να πάω πάλι στο σχολείο...

κείμενο μαθητή της Γ' Λυκείου του ΕΠΛ Ηλιούπολης.

Περί φακέλλων ή "χρωμάτων τινών"

Με βάση τον καινούργιο Δ. κώδικα μπορούμε επιτέλους να αναπνεύσουμε. Τα "χρώματα" αφέθηκαν ελεύθερα. Γαλάζια, πράσινα, κόκκινα, μαύρα και όλοι οι συνδυασμοί τους, βρίσκονται πια στην υπηρεσία των Δημοσίων υπαλλήλων, στην επιλογή τους.

Επειδή όμως κάθε φορά όλο και κάποιο "χρώμα" μπορεί να θεωρείται "επικίνδυνο" ή "ανατρεπτικό" γι' αυτό λοιπόν υπάρχουν και οι φάκελλοι!

Βέβαια ο κώδικας μας διαβεβαιώνει ότι δε φακελλώνονται πια τα πολιτικά φρονήματα!

Αλλά, αν... όλως τυχαίως μέσα

στο φάκελλό μας παρεισφύσουν τίποτε "κοριοί" ε τότε - θαυμάστε λογική - ο υπάλληλος έχει το δικαίωμα λείει να αναφέρει γραπτώς την αντίρρησή του, κι αυτή θα παραμείνει στο φάκελλο μαζί με όλα τα άλλα "ακίνδυνα" χαρτιά.

Δεν πρέπει νάχουμε παράτονο ε; Μπορεί οι κυβερνήσεις να πέφτουνε, οι φάκελλοι όμως μένουν!

Άσε που κερδιζουμε και κάτι σπουδαίο.

Τη "συμμετοχή" μας στο φακέλλωμα.

Είδες οι νομοθέτες!;

A.X.

Ένας επιθεωρητής - με συγχωρείτε σύμβουλος, σε ΕΠΛ πριν 3 χρόνια έκανε τον εξής συλλογισμό, και τον ανακοίνωσε τελεσίδικα στους φιλόλογους του σχολείου.

- Τα νέα βιβλία των αρχαίων ελληνικών για την Α' τάξη των ΕΠΛ είναι θαυμάσια, καταπληκτικά, αρέσουν κλπ.
- Οι μαθητές είναι αυτοί που είναι πάντα.

Άρα, αν δεν πειστούν να λατρέψουν τα αρχαία ελληνικά κι αν δεν τα μάθουν καλύτερα απ' ό,τι στα άλλα σχολεία, θα φταίνε οι καθηγητές, αποκλειστικά.

Χαριτωμένο δεν ήταν;

Κάθε απόγευμα στις 7 που πηγαίνω στο σχολείο για δουλειά βλέπω γραμμένο με κιμωλία σε χίλιες μεριές "βαριέμαι". Στα θρανία χαραγμένα "βαριέμαι", στον πίνακα "βαριέμαι", στους τοίχους "βαριέμαι", σε κάθε αίθουσα που μπαίνω "βαριέμαι". "Καημένο μου", είπα στην αρχή. Μετά, εκνευριστικά. "Παλιόπαιδο, λέω μέσα μου, τι στο καλό δε βαριέσαι;" Τίποτα αυτό το σιχαμένο. Μια μέρα να, κάτι τεράστια γράμματα στον πίνακα "ΒΑΡΙΕΜΑΙ". Μου σπάει το ηθικό.

Σήμερα το πρωί, μόλις ξύπνησε ο μικρός μου γιος, φωνάζει από μέσα:

- Β α ρ ι έ μ α ι...

Και σε λίγο

- Βαριέμαι να πηγαίνω σχολείο συνέχεια. Θέλω να κάνω όλη τη μέρα μόνο ποδήλατο.

Πάλι καλά που "θέλει" και κάτι. Δευτέρα Δημοτικού πάει, δε χάθηκαν όλα ακόμα.

Η αλήθεια είναι ότι το έχει ξαναπεί, μα έκανα ότι δεν το άκουγα. Αχ πέστε μου, τι να κάνω;

Μια απελπισμένη καθηγήτρια και μητέρα.

Α.Π.

* Σ' ένα λύκειο στο Περιστέρι μια ομάδα μαθητών ζητάει το αμφιθέατρο από το σύλλογο καθηγητών για τη διοργάνωση ροκ συναυλίας για ενίσχυση της βιβλιοθήκης. Ο "δημοκρατικός σύλλογος" αρνείται με το επιχείρημα ότι θάρθουν αλήτες, ναρκομανείς, φρικά. Τότε πέφτει σαν βόμβα καταγγελία των μαθητών προς τους καθηγητές "ψευδοδημοκράτες μπάτσοι του μυαλού μας όταν μας έχετε ανάγκη για συμπαράσταση στα οικονομικά σας ατήματα, μας θέλετε. Μετά μας στίβετε σαν λεμονόκουπες".

* Σ' ένα λύκειο στο Περιστέρι η πλειοψηφία του συλλόγου καθηγητών σε συνεδρίαση - χωρίς τους μαθητές - "αποφασίζει και διατάσσει φιρμάνια για την "καλή" λειτουργία του σχολείου - σε ποιες περιπτώσεις θα παίρνουν αποβολή οι μαθητές. Μετά η πρακτικογράφος καθηγήτρια ετοιμάζει το πρακτικό. Έρχονται την άλλη μέρα θορυβημένοι οι "δημοκράτες" καθηγητές και ξεσπαθώνουν κατά του πρακτικού: "Θέλω να κάνω καταγγελία κατά του πρακτικού, εκεί μέσα φαίνεται ότι δύο καθηγήτριες - που αρνήθηκαν αποβολές και φιρμάνια - είναι δημοκράτισσες ενώ εμείς είμαστε χοντροί! Μα πώς είναι δυνατόν!

* Στο λύκειο Ερυθρών μια σχολική χρονιά οι μαθητές - μετά από γενική συνέλευση - αποφασίζουν να μην κάνουν παρέλαση. Αφού έγιναν σήριαλ διενέξεων καταστολής στους μαθητές και διώξεων κάποιων καθηγητριών, ο σύλλογος καθηγητών δεσμεύει τους μαθητές. Την επόμενη χρονιά ο νέος σύλλογος καθηγητών τιμώρησε με τριήμερη αποβολή τους λίγους πια μαθητές που αποφάσισαν το ίδιο. Τους τιμώρησε ιδιαίτερα αυτή η αποβολή.

* Δεν φτάνει που είμαστε δάσκαλοι, παιδαγωγοί προς τους μαθητές επιβάλλεται να είμαστε και φύλακες και νταντάδες. Κι αν τύχει και τσακωθούν δύο μαθητές, και δεν είναι μπροστά, το δικαστήριο σε καταδικάζει σε 4 μήνες φυλάκιση, όπως έγινε με τη δασκάλα Δημακοπούλου Χρυσούλα (δάσκαλοι, καθηγητές τρέχετε πίσω από τα παιδιά, αγοράστε διακοσμητικά πόδια, θάνα πιο εύκολο, έτσι είναι αδυνατίστε κόλας!)

ΚΑΙ ΤΩΡΑ Η ΜΕΙΚΤΗ
ΧΟΡΩΔΙΑ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ
ΣΧΟΛΕΙΩΝ...

ΘΕΛΩ
ΤΗ ΜΑΜΑ ΜΟΥ

